

DET KONGELIGE
KUNNSKAPSDEPARTEMENT

Prop. 111 L

(2017–2018)

Proposisjon til Stortinget (forslag til lovvedtak)

Endringer i statsborgerloven (avvikling av
prinsippet om ett statsborgerskap)

Innhold

1	Proposisjonens hovedinnhold	5	4	Avvikling av prinsippet om ett statsborgerskap	14
			4.1	Høringsforslaget	14
2	Bakgrunnen for lovforslaget	6	4.2	Høringsinstansenes syn	14
2.1	Bakgrunn	6	4.3	Departementets vurdering	17
2.2	Høringen	6			
2.3	Høringsinstansene	6	5	Gjenerverv av norsk statsborgerskap for tidligere norske borgere	21
3	Gjeldende rett	9	5.1	Høringsforslaget	21
3.1	Statsborgerloven	9	5.2	Høringsinstansenes syn	21
3.1.1	Innledning	9	5.3	Departementets vurdering	23
3.1.2	Hovedregelen om ett statsborgerskap	9			
3.1.3	Unntak fra hovedregelen	9	6	Hel eller delvis oppsigelse av Europarådets konvensjon av 6. mai 1963 om begrensning av tilfeller av dobbelt statsborgerskap	27
3.1.4	Praktiseringen av prinsippet om ett statsborgerskap	10	6.1	Høringsforslaget	27
3.2	Rettsvirkninger av norsk statsborgerskap	10	6.2	Høringsinstansenes syn	27
3.3	Rettslige rammer for departementets forslag	11	6.3	Departementets vurdering	27
3.3.1	Statsborgerloven § 3	11			
3.3.2	Europarådets konvensjon av 6. mai 1963 med tilleggsprotokoller	11	7	Økonomiske og administrative konsekvenser	28
3.3.3	Europarådets konvensjon av 6. november 1997 om statsborgerskap	12	7.1	Høringsforslaget	28
			7.2	Høringsinstansenes syn	29
3.4	Utenlandsk rett og erfaringer fra andre land	12	7.3	Departementets vurdering	30
3.4.1	Innledning	12	8	Ikrafttredelse	32
3.4.2	Sverige	12	9	Merknader til de enkelte bestemmelsene i lovforslaget ..	33
3.4.3	Finland	13			
3.4.4	Island	13			
3.4.5	Danmark	13			
				Forslag til lov om endringer i statsborgerloven (avvikling av prinsippet om ett statsborgerskap)	36

DET KONGELIGE
KUNNSKAPSDEPARTEMENT

Prop. 111 L

(2017–2018)

Proposisjon til Stortinget (forslag til lovvedtak)

Endringer i statsborgerloven (avvikling av prinsippet om ett statsborgerskap)

*Tilråding fra Kunnskapsdepartementet 24. august 2018,
godkjent i statsråd samme dag.
(Regjeringen Solberg)*

1 Proposisjonens hovedinnhold

Kunnskapsdepartementet foreslår i denne proposisjonen å avvikle prinsippet om ett statsborgerskap. Forslaget vil medføre flere endringer i lov 10. juni 2005 nr. 51 om norsk statsborgerskap (statsborgerloven) og i forskrift 30. juni 2006 nr. 756 om erverv og tap av norsk statsborgerskap (statsborgerforskriften). Etter departementets forslag vil ikke løsning fra annet statsborgerskap lenger være et vilkår for å ha krav på norsk statsborgerskap, og norske borgere vil ikke lenger automatisk miste sitt norske statsborgerskap ved erverv av annet statsborgerskap ved søknad eller

uttrykkelig samtykke. Forslaget fremgår av punkt 4 i proposisjonen.

Departementet foreslår videre en ny bestemmelse om gjenerverv for personer som tidligere har mistet sitt norske statsborgerskap på grunn av prinsippet om ett statsborgerskap. Både for personen det gjelder og for myndighetene vil det være viktig at prosedyren for gjenerverv gjøres så enkel som mulig. Departementet foreslår derfor at gjenerverv kan gjøres ved melding. Forslaget fremgår av punkt 5 i proposisjonen.

2 Bakgrunnen for lovforslaget

2.1 Bakgrunn

Stortingsrepresentantene Sveinung Rotevatn, Ise-lin Nybø, Karin Andersen og Ingunn Gjerstad fremmet den 14. oktober 2015 Dokument 8:10 S (2015–2016) om «å åpne for mulighet til å erverve dobbelt statsborgerskap». Representantforslaget fikk ikke flertall, men Stortinget fattet følgende anmodningsvedtak (nr. 525 av 15. mars 2016):

«Stortinget ber regjeringen utrede hvordan hovedregelen om ett statsborgerskap slår ut i praksis i en mer globalisert hverdag, blant annet for arbeidsmuligheter og sikkerhets- og kriminalitetsbildet, og eventuelle behov for endringer i statsborgerloven som følge av dette. Regjeringen bes også vurdere om endringer i andre lover kan avhjelpe situasjonen for dem som i dag opplever ulemper ved prinsippet om ett statsborgerskap, fremfor å endre statsborgerloven. En utredning må også inneholde en vurdering av hvilke konsekvenser en eventuell åpning for dobbelt statsborgerskap vil ha for plikter og rettigheter i Norge.»

I ettertid har regjeringen fastsatt innføring av dobbelt statsborgerskap i punkt 5 i *Politisk plattform for en regjering utgått av Høyre, Fremskrittspartiet og Venstre (Jeløya-plattformen)*.

Å avvike prinsippet om ett statsborgerskap reflekterer en utvikling med økende globalisering, der mange har tilknytning til flere land. Forslaget innebærer en harmonisering med regelverket i de øvrige nordiske landene, og flertallet av europeiske land. Gitt at det etter dagens regelverk gis en rekke unntak fra prinsippet om ett statsborgerskap, vil forslaget innebære en større grad av likebehandling og forutsigbarhet. Det vil også gi nordmenn som har tilknytning til andre land en bedre mulighet for å opprettholde eller gjenerverve sitt norske statsborgerskap. Forslaget må også ses i sammenheng med Stortingets vedtak om endringer i statsborgerloven om tap av statsborgerskap ved straffbare forhold, jf. Prop. 146 L (2016–2017) og Innst. 173 L (2017–2018). Ny

bestemmelse i statsborgerloven § 26 a om tap av statsborgerskap ved straffbare forhold ble vedtatt 20. mars 2018. Bestemmelsen trer i kraft 1. januar 2019. Dobbelt statsborgerskap er en forutsetning for å frata personer det norske statsborgerskapet på grunn av terrorhandlinger eller liknende. Dette følger uttrykkelig av Europarådets konvensjon om statsborgerskap av 1997 artikkel 7 nr. 3. Dersom den det gjelder ikke har annet statsborgerskap enn det norske, vil det ikke være anledning til å frata personen det norske statsborgerskapet selv om dette kunne tenkes å være et avgjørende sikkerhetstiltak.

2.2 Høringen

Justis- og beredskapsdepartementet sendte 20. desember 2017 ut høringsnotat med forslag til endringer i statsborgerloven. Innholdet i høringsnotatet blir presentert i tilknytning til de enkelte forslag til lovendringer.

Høringsnotatet ble utarbeidet på bakgrunn av bidrag fra Utenriksdepartementet, Forsvarsdepartementet, Kunnskapsdepartementet, Kommunal- og moderniseringsdepartementet, Arbeids- og sosialdepartementet og Kulturdepartementet. Videre ble det innhentet bidrag fra Utlendingsdirektoratet, Skattedirektoratet, Politidirektoratet og Politiets sikkerhetstjeneste. I tillegg ga svenske, danske, finske og islandske myndigheter oppdaterte redegjørelser for sine regelverk og erfaringer.

2.3 Høringsinstansene

Forslagene i denne proposisjonen ble sendt på høring til følgende institusjoner og organisasjoner:

Departementene

Arbeids- og velferdsdirektoratet (NAV)
Barneombudet
Datatilsynet

Domstolsadministrasjonen	Norsk Tjenestemannslag (NTL)
Fylkesmennene	Næringslivets hovedorganisasjon (NHO)
Integrerings- og mangfoldsdirektoratet (IMDi)	Organisasjonen mot offentlig diskriminering (OMOD)
Kriminalomsorgsdirektoratet (KDI)	Peoplepeace
Likestillings- og diskrimineringsombudet (LDO)	Politiets Fellesforbund
Nasjonalt ID-senter	Politijuristene
Norad	PRESS – Redd Barna Ungdom
Norsk senter for menneskerettigheter (SMR)	Redd Barna
Politidirektoratet (POD)	Rettspolitisk forening
Politiets Sikkerhetstjeneste (PST)	Røde Kors
Regjeringsadvokaten	Samarbeidsrådet for tros- og livssynssamfunn
Riksadvokaten	Selvhjelp for innvandrere og flyktninger (SEIF)
Språkrådet	Seniorsaken
Utlendingsdirektoratet (UDI)	SOS Rasisme
Utlendingsnemnda (UNE)	Stiftelsen barnas rettigheter
Stortingets ombudsmann for forvaltningen	Uføres Landsorganisasjon (ULO)
Advokatforeningen	UNHCR Stockholm
Akademikerne	Unio – Hovedorganisasjonen for universitets- og høyskoleutdannede
Amnesty International Norge	Vergeforeningen
Antirasistisk Senter	Virke Hovedorganisasjonen
Arbeidsgiverforeningen Spekter	Yrkesorganisasjonenes Sentralforbund (YS)
Bispedømmene (11 stykker)	Arbeiderpartiet
Den norske dommerforening	Demokratene
Den norske kirke – Kirkerådet	Det liberale folkepartiet
DROF – Driftsoperatørforum	Fremskrittspartiet
Fagforbundet	Høyre
Faglig forum for kommunalt flyktningarbeid	Kristelig Folkeparti
Flyktninghjelpen	Kystpartiet
Helsingforskomiteen	Miljøpartiet De Grønne
Hovedorganisasjonen Virke	Norges Kommunistiske Parti
Human Rights Service (HRS)	Pensjonistpartiet
Innvandrerens Landsorganisasjon (INLO)	Rødt
Islamsk Råd	Senterpartiet
Juridisk Rådgivning for Kvinner (JURK)	Sosialistisk Venstreparti
Juss-Buss	Venstre
Jussformidlingen	
KS – Kommunesektorens interesse- og arbeidsgiverorganisasjon	<i>Følgende instanser hadde merknader til forslaget:</i>
Kontoret for fri rettshjelp	Forsvarsdepartementet
Kristent Interkulturelt Arbeid (KIA)	Barneombudet
KUN Senter for kunnskap og likestilling	Forsvarets sikkerhetsavdeling
Landsorganisasjonen i Norge (LO)	Finnmark politidistrikt
Landsrådet for Norges barne- og ungdomsorganisasjoner (LNU)	Integrerings- og mangfoldsdirektoratet (IMDi)
MiRA Ressurssenter for innvandrere- og flyktningkvinner	Kirkerådet for Den norske kirke
Norges Juristforbund	Kripos
Norges Nasjonale Institusjon for Menneskerettigheter	Nasjonal Sikkerhetsmyndighet (NSM)
Norges politilederlag	Oslo politidistrikt
Norsk Folkehjelp	Politidirektoratet (POD)
Norsk Innvandrersforum	Politiets sikkerhetstjeneste (PST)
Norsk organisasjon for asylsøkere (NOAS)	Politiets utlendingsenhet (PU)
	Utlendingsdirektoratet (UDI)

Utlendingsnemnda (UNE)

Advokatforeningen
Amnesty International Norge
Antirasistisk Senter
British Norwegian Chamber of Commerce
Foreningen Norden
Ja til dobbelt statsborgerskap
Juridisk rådgivning for kvinner (JURK)
Jussbuss
Jussformidlingen
MiRA Ressurssenter for kvinner med minoritets-
bakgrunn (MiRA)
Norsk Finsk Forbund
Norwegians Worldwide/Nordmanns-Forbundet
Rettspolitisk forening
Selvhjelp for innvandrere og flyktninger (SEIF)
Thai-Norwegian Chamber of Commerce
UNICEF Norge

Følgende instanser meddelte at de ikke hadde merknader til utredningen:

Helse- og omsorgsdepartementet
Klima- og miljødepartementet
Kunnskapsdepartementet
Landbruks- og matdepartementet
Samferdselsdepartementet
Utenriksdepartementet

Datatilsynet
Domstoladministrasjonen
Riksadvokaten

DNT Finnskogen og Omegn
Fagforbundet

17 privatpersoner innga høringsuttalelse uten merknad

257 privatpersoner hadde merknader til forslaget

3 Gjeldende rett

3.1 Statsborgerloven

3.1.1 Innledning

I dette punktet gis en kort redegjørelse for hovedregelen om ett statsborgerskap i statsborgerloven, samt unntakene. Det redegjøres også for hvordan reglene virker i praksis. En slik redegjørelse er relevant ettersom den illustrerer omfanget av saker hvor det i dag gis unntak fra hovedregelen.

3.1.2 Hovedregelen om ett statsborgerskap

Gjeldende statsborgerlov bygger på prinsippet om ett statsborgerskap, en hovedregel som kommer til uttrykk i flere bestemmelser i statsborgerloven. Kravet om løsning fra tidligere statsborgerskap fremgår av statsborgerloven § 7 første ledd bokstav h, som fastsetter at søkere som hovedregel må løses fra tidligere statsborgerskap før de kan bli norske.

Krav om løsning fra tidligere statsborgerskap gjelder også nordiske borgere som blir norske ved melding, jf. statsborgerloven §§ 20 til 22. Det er ingen unntak fra løsningskravet for erverv av norsk statsborgerskap ved melding.

Av statsborgerloven § 23 følger det at norske borgere som ved søknad, melding eller uttrykkelig samtykke erverver annet statsborgerskap, uten unntak mister det norske statsborgerskapet.

Barn under 18 år som automatisk erverver et annet statsborgerskap fordi en av foreldrene som har del i foreldreansvaret erverver et annet statsborgerskap, taper sitt norske statsborgerskap, jf. statsborgerloven § 23 annet ledd. Dette gjelder likevel ikke dersom den andre av foreldrene er norsk statsborger, eller hvis barnet er gift eller registrert partner. Regelen har sin begrunnelse i at barn normalt har sin hovedtilknytning til foreldrene. I Ot.prp. nr. 41 (2004–2005) Om lov om norsk statsborgerskap (statsborgerloven) fremgår det under punkt 10.3.5.2:

«Dersom disse ikke lenger er norske, bør heller ikke barnet forbli norsk. Medfører ikke for-

eldrenes erverv av annet statsborgerskap tap av norsk statsborgerskap for dem, bør ervervet, som etter gjeldende rett, heller ikke medføre tap for barnet.»

At tap ikke skal inntre dersom barnet er gift eller registrert partner er begrunnet med at barn som er i en slik situasjon vanligvis har etablert en tilværelse uavhengig av foreldrene.

3.1.3 Unntak fra hovedregelen

Statsborgerloven § 10 første ledd fjerde punktum fastsetter at unntak fra løsningskravet kan gjøres der løsning anses rettslig eller praktisk umulig eller av andre grunner fremstår som urimelig. Tilfeller som kan føre til unntak er nærmere regulert i statsborgerforskriften § 6-1. Bestemmelsen fastslår at det kan gjøres unntak fra løsningskravet der lovgivningen i søkerens tidligere hjemland ikke tillater at statsborgere løses fra statsborgerskapet, eller løsning anses praktisk umulig. Det kan videre gjøres unntak fra løsningskravet der myndighetene i søkerens tidligere hjemland har avslått søknad om løsning. Unntak kan også gjøres der hensynet til søkerens sikkerhet tilsier at det ikke kreves at han eller hun tar kontakt med myndighetene i tidligere hjemland for å søke om løsning.

Hovedregelen om ett statsborgerskap kan også fravikes der det har gått mer enn ett år fra norsk statsborgerskap ble innvilget, eller fra alder hvor løsning etter tidligere hjemlands lovgiving er mulig, uten at løsning er dokumentert oppnådd, og hjemlandet ikke har gitt opplysninger om forventet saksbehandlingstid. Dersom man har kunnskap om at søkerens tidligere hjemland ikke svarer på søknader om løsning fra statsborgerskap, kan det også gjøres unntak fra løsningskravet ved innvilgelsen av norsk statsborgerskap. Det samme gjelder der myndighetene i søkerens tidligere hjemland setter urimelig tyngende vilkår for å bli løst fra statsborgerskap i dette landet.

Hvorvidt løsningsgebyret som kreves er urimelig tyngende skal vurderes ut fra alminnelig inntekt. Dersom gebyret overstiger fire prosent av

søkerens inntekt, anses løsningsgebyret urimelig tyngende. Det samme gjelder dersom søkeren har omsorg for barn under 18 år, og løsningsgebyret, derunder eventuelt løsningsgebyr for barn, overstiger to prosent av søkerens inntekt. Løsningsgebyr til og med kr 2.500 anses likevel ikke urimelig tyngende. For foreldreløse barn anses ethvert løsningsgebyr som urimelig tyngende. I henhold til rundskriv Q-21/2010 kan også andre forhold enn høyt gebyr tilsi unntak fra løsningskravet. I rundskrivet nevnes risiko for tap av eiendom, arv eller rettigheter i hjemlandet, herunder retten til pensjon. Også der søkeren har sperret adresse i Folkeregisteret og det vil medføre fare for søkerens sikkerhet dersom søkeren pålegges å ta kontakt med myndighetene i tidligere hjemland for å søke om løsning, kan det gjøres unntak fra løsningskravet.

Av statsborgerloven § 19 fremgår en generell dispensasjonshjemmel, hvor det i den enkelte sak til gunst for søkeren kan gjøres unntak fra vilkårene for erverv av statsborgerskap i kapittel 3 i statsborgerloven, herunder løsningskravet i § 7 første ledd bokstav h, jf. § 10 første ledd. Terskelen for anvendelse av bestemmelsen er høy, det kreves særlig sterke grunner.

Statsborgerloven § 4 fastsetter at barn som blir født av en norsk forelder blir norsk ved fødselen. Dette gjelder uavhengig av om barnet også får et annet statsborgerskap ved fødselen, for eksempel fordi den andre forelderen har annet statsborgerskap. Det norske statsborgerskapet kan likevel gå tapt ved fylte 22 år på grunn av fravær fra riket, jf. statsborgerloven § 24. Barn som får norsk statsborgerskap fordi de adopteres av en norsk forelder, kan også etter norsk rett beholde eventuelle andre statsborgerskap barnet måtte ha ved adopsjonen.

I noen tilfeller kan norske borgere automatisk bli borgere av et annet land, det vil si erverv som ikke er foranlediget av søknad, melding eller uttrykkelig samtykke. Dette kan for eksempel i visse tilfeller skje gjennom ekteskap. I slike tilfeller får vedkommende beholde sitt norske statsborgerskap.

3.1.4 Praktiseringen av prinsippet om ett statsborgerskap

Det vil i det videre gis en redegjørelse for hvordan hovedregelen om ett statsborgerskap anvendes i praksis.

Statistikk fra UDI i perioden 2010 til 2015 viser at over halvparten av de som søkte om norsk statsborgerskap fikk unntak fra løsningskravet.

Dette tallet steg til ca. 59 prosent i 2016. Frem til 1. april 2017 hadde ca. 56 prosent fått unntak fra løsningskravet. Hovedtyngden av søkere som har fått unntak fra løsningskravet er fra Irak, Afghanistan, Somalia, Eritrea, Iran, Thailand og Russland.

Videre er det mange som har dobbelt statsborgerskap fordi de automatisk har ervervet annet statsborgerskap ved fødsel. Som beskrevet i punkt 3.1.3 tillates også dobbelt statsborgerskap når annet statsborgerskap erverves automatisk senere. Det har ikke latt seg gjøre å få oversikt over hvor mange som får dobbelt statsborgerskap på grunn av automatisk erverv av annet statsborgerskap.

Dersom en norsk borger får et annet statsborgerskap etter søknad eller uttrykkelig samtykke, følger det av statsborgerloven § 23 at vedkommende automatisk taper det norske statsborgerskapet. Det gjelder både voksne og barn, uten unntak. Norske myndigheter har ikke oversikt over hvor mange som har tapt det norske statsborgerskapet på grunn av erverv av annet statsborgerskap. Ettersom tapet inntreffer automatisk etter loven, er norske myndigheter avhengig av å få informasjon om at personer har ervervet annet statsborgerskap. Dersom Skattedirektoratet får informasjon om at en person har tapt sitt norske statsborgerskap, registreres dette i Folkeregisteret. Registreringen i Folkeregisteret utgjør ikke et enkeltvedtak etter lov 10. februar 1967 om behandlingsmåten i forvaltningssaker (forvaltningsloven) § 2 første ledd bokstav b, hvilket tilsier at det ikke utløses klagerett på registreringen etter reglene i forvaltningsloven kapittel VI.

Hvordan Skattedirektoratet får informasjon om tap av norsk statsborgerskap vil variere. Dersom norske myndigheter ikke blir kjent med at en person har fått annet statsborgerskap, blir vedkommende feilaktig stående som norsk statsborger i Folkeregisteret, selv om personen ikke lenger er norsk borger.

3.2 Rettsvirkninger av norsk statsborgerskap

Grunnloven § 106 annet ledd annet punktum slår fast at norske statsborgere ikke kan nektes adgang til riket. En norsk statsborger kan heller ikke utvises fra Norge. Det samme gjelder utlendinger som er født i Norge og senere uavbrutt har hatt fast bopel her, jf. lov 15. mai 2008 nr. 35 om utlendingers adgang til riket og deres opphold her (utlendingsloven) § 69. Norske statsborgere har

videre rett til norsk pass etter reglene i lov 19. juni 1997 nr. 82 om pass (passloven). Å inneha et norsk pass gir større reisefrihet enn mange andre lands nasjonalitetspass.

En annen sentral rettighet som er forbeholdt norske statsborgere, er retten til å stemme ved valg til Stortinget, jf. Grunnloven § 50. Grunnloven § 61 slår fast at ingen kan være stortingsrepresentant uten å være stemmeberettiget. Det er videre kun norske statsborgere som kan bli utnevnt til statsråd, jf. Grunnloven § 12.

Etter Grunnloven § 119 og lov 12. august 2016 nr. 77 om verneplikt og tjeneste i Forsvaret m.m. (forsvarsloven) § 6 er norske statsborgere vernepliktige. Norske statsborgere som også er statsborgere av et annet land, har verneplikt i Norge så lenge de er bosatt her, og så lenge avtale med det andre landet ikke er til hinder for det. Personer som ikke er norske statsborgere, men som hører hjemme her i riket, kan med visse begrensninger pålegges verneplikt.

En norsk borger kan ikke utleveres til et annet land, jf. lov 13. juni 1975 nr. 39 om utlevering av lovbrytere m.v. (utleveringsloven) § 2. Statsborgerskap legger imidlertid ingen begrensninger på overlevering av norske borgere etter reglene om overlevering av personer mellom Norge og andre nordiske stater på grunnlag av en nordisk arrestordre, jf. lov 20. januar 2012 nr. 4 om pågriping og overlevering til og frå Noreg for straffbare forhold på grunnlag av ein arrestordre (arrestordreloven), men man kan sette vilkår ved en slik overlevering, jf. § 19 første ledd bokstav a, jf. § 12 annet ledd, og § 22. Avtale mellom EU, Island og Norge 28. juni 2006 om overleveringsprosedyre mellom partene er ennå ikke i kraft. Når denne trer i kraft vil norske borgere på visse vilkår kunne overleves til andre EU-land, jf. arrestordreloven §§ 10, 12 og 15.

Norsk statsborgerskap har betydning for muligheten til å representere Norge i idrett, og det kan ha betydning for retten til utdanningsstøtte fra Statens lånekasse for utdanning (Lånekassen).

Norsk statsborgerskap er også en forutsetning for å kunne ha visse stillinger. Den som skal utnevnes til embetsmann må være norsk statsborger, jf. Grunnloven § 114. Det samme gjelder blant annet for tilsatte med alminnelig politimyndighet i politi- og lensmannsetaten, utenriktjenestemenn og utsendt administrativt personell.

Statsborgerskapet har også betydning for norske myndigheters muligheter for å yte diplomatisk beskyttelse og ulike former for konsulær bistand i utlandet. Utenriktjenestens konsulære

oppgaver er beskrevet i lov 13. februar 2015 nr. 9 om utenriktjenesten (utenriktjenesteloven) § 1 første ledd nummer 2 og 3. Utenriktjenesten skal gi norske statsborgere og juridiske personer råd og hjelp overfor utenlandske myndigheter, personer og institusjoner, samt gi bistand til norske statsborgere i utlandet, inkludert bistand i forbindelse med strafforfølgning, ulykker, sykdom og dødsfall. For en overordnet beskrivelse av det konsulære fagfeltet vises det til Meld. St. 12 (2010–2011) *Bistand til nordmenn i utlandet*.

3.3 Rettslige rammer for departementets forslag

3.3.1 Statsborgerloven § 3

Det følger av statsborgerloven § 3 at loven gjelder med de begrensninger som følger av overenskomster med andre stater og folkeretten for øvrig.

3.3.2 Europarådets konvensjon av 6. mai 1963 med tilleggsprotokoller

Europarådets konvensjon av 1963 om begrensning av tilfeller av dobbelt statsborgerskap og om militære forpliktelser i tilfelle av dobbelt statsborgerskap bygger på prinsippet om at dobbelt statsborgerskap så vidt mulig bør unngås.

I artikkel 1 gis det regler om tap av opprinnelig statsborgerskap ved erverv av et nytt. Artiklene 2 og 3 gir regler om at personer med statsborgerskap i flere stater skal kunne frasi seg ett eller flere av disse. Artiklene 5 og 6 gir i tillegg bestemmelser om samordning av militære forpliktelser for personer som er statsborger i to eller flere stater som er tilsluttet konvensjonen, og tar sikte på at man bare skal avtjene verneplikt i én stat. 12 stater, herunder Norge, har ratifisert konvensjonen.

Den 24. november 1977 ble det vedtatt en protokoll og en tilleggsprotokoll til konvensjonen. I protokollen ble det foretatt enkelte mindre endringer i konvensjonen. Tilleggsprotokollen gir regler som skal sikre at det utveksles informasjon mellom konvensjonsstatene når en person erverver et nytt statsborgerskap, slik at reglene for å hindre dobbelt statsborgerskap blir effektive. Tilleggsprotokollen er ratifisert av Norge, Luxemburg, Nederland og Belgia.

Vilkår for oppsigelse av konvensjonen fremgår av artikkel 12. Statspartene inngikk 2. april 2007 en avtale om tolkning av konvensjonens artikkel 12 (Agreement on the interpretation of Article 12, paragraph 2). Statspartene ble enige om at det

skal være anledning til å si opp kapittel I i konvensjonen, som omfatter artiklene 1 til 4, ved erklæring til generalsekretæren i Europarådet. Oppsigelsen trer i kraft ett år etter at oppsigelsen er mottatt i henhold til avtalens punkt 2. Av statene som har ratifisert Europarådskonvensjonen av 1963, har åtte stater ved ratifisering eller på et senere tidspunkt erklært at de ikke vil anvende kapittel I i konvensjonen. Norge er ikke blant disse.

3.3.3 Europarådets konvensjon av 6. november 1997 om statsborgerskap

Den europeiske konvensjonen om statsborgerskap av 1997 setter skranker for hvilke regler en statspart kan ha om tap av statsborgerskap. Artikkel 7 nr. 1 bokstav a til g gir en uttømmende oppregning av i hvilke tilfeller en statspart kan ha bestemmelser om tap i sin nasjonale lovgivning. Bestemmelsen er formulert negativt for å understreke at automatisk tap av statsborgerskap eller tap på initiativ av en statspart, ikke kan finne sted med mindre det gjelder ett av de tilfeller som er nevnt i artikkelen. Statspartene kan blant annet ha regler om tap når borgeren frivillig erverver annet statsborgerskap, jf. artikkel 7 nr. 1 bokstav a. En statspart kan imidlertid tillate personer å beholde statsborgerskapet selv i slike tilfeller.

I henhold til den europeiske konvensjon om statsborgerskap av 1997 artikkel 16 kan ikke en statspart sette frafall eller tap av annet statsborgerskap som vilkår for erverv av dens statsborgerskap når dette ikke er mulig eller ikke med rimelighet kan forlanges.

3.4 Utenlandsk rett og erfaringer fra andre land

3.4.1 Innledning

Å tillate flere statsborgerskap er en internasjonal trend, blant annet tillater de øvrige nordiske landene dobbelt statsborgerskap fullt ut. I det videre gis en redegjørelse for de nordiske landenes regelverk på feltet, og for erfaringer landene har meldt om etter lovendringene som innebar å avvikle prinsippet om ett statsborgerskap.

3.4.2 Sverige

Etter svensk rett har det vært tillatt å ha ett eller flere statsborgerskap i tillegg til det svenske siden 2001. Begrunnelsen for lovendringen var at flere kjenner tilknytning til flere land, at adgang til dobbelt statsborgerskap kunne bidra til økt trivsel og

raskere integrering i det nye hjemlandet, og at svenske borgere enklere kunne bosette seg og arbeide i andre land de er statsborgere av. En annen begrunnelse for lovendringen var at selv før flere statsborgerskap ble tillatt var det mange unntak fra hovedregelen, som førte til at mange grupper fikk dobbelt statsborgerskap.

Hovedinnvendingene i Sverige mot å avvikle prinsippet om ett statsborgerskap var dobbel stemmerett ved valg, begrensede muligheter til å gi konsulær bistand i det andre landet noen er statsborger av, dobbel verneplikt, sikkerhetshensyn og manglende muligheter for utlevering av en svensk statsborger fra et annet land vedkommende også er statsborger i.

Svenske myndigheter har i SOU 2013:29 analysert gjeldende svensk statsborgerlovgivning, herunder konsekvensene av å avvikle prinsippet om ett statsborgerskap. Det konkluderes i utredningen med at de hensyn som begrunnet endring av prinsippet i 2001 fortsatt gjør seg gjeldende, og at noen påtakelige negative konsekvenser utover de påpekt over ikke har kommet frem. I tidsrommet mellom 1. juli 2001 og 1. juli 2004 så man en økning i antall søknader om statsborgerskap på ca. 18 prosent. I tiden etter dette så man en redusert effekt av lovendringen, uten at svenske myndigheter kan tallfeste denne effekten.

Svenske myndigheter uttaler at det ikke er det formelle statsborgerskapet som avgjør om en person er lojal og pålitelig ut fra et sikkerhetssynspunkt. De understreker imidlertid at dobbelt statsborgerskap kan være problematisk ut fra et folkerettslig synspunkt i forbindelse med krig, dersom personer i Sveriges forsvar også er borgere i et land Sverige er i væpnet konflikt med.

Sverige oppgir at deres muligheter til å gripe inn og beskytte svensker med dobbelt statsborgerskap er meget begrenset når de besøker sitt opprinnelsesland, og understreker viktigheten av å gi informasjon om mulige rettslige konsekvenser av dobbelt statsborgerskap. Det opplyses videre at dobbelt statsborgerskap innebærer økt fare for barnebortføring fra Sverige siden barnet dermed i visse tilfeller kan få et annet lands pass uten at begge foreldrene er kjent med dette.

Det ble gitt overgangsregler i og med lovendringen i 2001, som åpnet for at personer som tidligere hadde tapt svensk statsborgerskap på grunn av prinsippet om ett statsborgerskap i en gitt tidsperiode kunne gjennerverve det svenske statsborgerskapet. Svenske myndigheter mottok mange klager om at fristen for å få tilbake statsborgerskapet var for kort, og innførte derfor en permanent regel om gjennerverv fra 1. april 2015.

3.4.3 Finland

Den finske statsborgerloven av 2003 tillater dobbelt statsborgerskap fullt ut. Før dette ble flere statsborgerskap kun akseptert i enkelte tilfeller. At globalisering fører til at mange personer har tilknytning til flere land, både ved at utenlandske statsborgere flytter til Finland og at finner flytter utenlands, var et sentralt hensyn bak lovendringen. Det ble ansett som positivt at personer som bor i Finland ønsker å bli finske borgere, og tilsvarende positivt at finske statsborgere som flytter utenlands fortsetter å være finske, gitt at en tett forbindelse til opprinnelseslandet opprettholdes. Den grunnleggende betydningen erverv av finsk statsborgerskap kunne ha på grunn av rettigheter og plikter dette medførte ble også vektlagt. I lovforberedelsene ble forslaget ikke ansett å skape store ulemper eller harme i befolkningen.

Finske myndigheter utførte i 2015 en undersøkelse knyttet til dobbelt statsborgerskap og offentlig ansatte. Arbeidsgruppen som laget undersøkelsen foreslo flere lovendringer, blant annet vedrørende sikkerhetsklarering og opplæring i forbindelse med jobber som krever tett kontakt med andre stater.

Sammenliknet med befolkningen som bare har finsk statsborgerskap, har personer med dobbelt statsborgerskap i Finland noe høyere kriminalitetsrate. Blant befolkningen uten finsk statsborgerskap er kriminalitetsraten på den annen side vesentlig høyere enn begge disse gruppene, og finske myndigheter uttaler derfor at dobbelt statsborgerskap ikke er en viktig faktor hva gjelder risiko for å begå kriminalitet.

Lovendringen i 2003 hadde effekt i betydningen av flere søknader om finsk statsborgerskap og erklæringer om gjenerverv av finsk statsborgerskap for personer som bodde i utlandet. Effekten er vanskelig å tallfeste, da også andre endringer i den finske statsborgerloven kan påvirke antallet søknader. Opprinnelig ble adgangen til å erklære gjenerverv for tidligere finske borgere gjort midlertidig for et gitt tidsrom. Adgangen ble senere gjort permanent.

3.4.4 Island

Dobbelt statsborgerskap har vært tillatt på Island siden 2003. Før lovendringen i 2003 var det likevel ikke et krav om å løse seg fra opprinnelig statsborgerskap når man søkte om islandsk statsborgerskap. Islandske myndigheter har ikke informasjon

om hvorvidt lovendringen i 2003 har hatt betydning for tilgang til arbeidsmarkedet eller kriminalitets- og sikkerhetsbildet. Det er heller ikke gjort undersøkelser om hvordan lovendringen ble motatt, men mange tidligere islandske borgere bosatt i utlandet var fornøyd med endringen og muligheten til å få tilbake sitt islandske statsborgerskap. Endringen har videre medført at islandske borgere bosatt i utlandet i større grad enn tidligere har ervervet annet statsborgerskap.

3.4.5 Danmark

Folketinget vedtok 18. desember 2014 lovforslag nr. L 44 om ændring af lov om dansk indfødsret (Accept af dobbelt statsborgerskap og betaling af gebyr i sager om dansk indfødsret). Loven trådte i kraft 1. september 2015. Flertallet i Infødsretsutvalget skrev i sin vurdering av lovforslaget at globaliseringen har ført til at flere reiser over landegrensene og har bindinger til flere land. De anså at det er unødvendig at disse menneskene skal måtte velge mellom ulike statsborgerskap. Det var etter deres syn funnet løsninger på de praktiske problemene som kan oppstå. Flertallet anså at det var på tide å modernisere Danmark i takt med utviklingen på feltet. Flertallet uttalte videre at dobbelt statsborgerskap vil gjøre det mulig å frata personer som utfører terrorisme det danske statsborgerskapet, og utvise disse fra Danmark.

Personer som har tapt dansk statsborgerskap ved erverv av annet statsborgerskap kan gjenerverve dansk statsborgerskap ved melding (erklæring). Melding må sendes danske myndigheter innen fem år fra lovens ikrafttredelse. Det stilles vilkår til vandel og tilknytning til Danmark. Personen kan ikke være dømt til ubetinget fengselsstraff i tidsrommet mellom tap av dansk statsborgerskap og gjenerverv av dansk statsborgerskap. I unntakstilfeller kan personer som er idømt slik straff i stedet bli danske statsborgere ved naturalisasjon. Når det gjelder tilknytning til Danmark stilles det krav om at personer over 22 år som er født i utlandet har hatt bopel eller opphold i Danmark i til sammen minst ett år. Dette kravet har sammenheng med at Danmark har videreført den felles nordiske bestemmelsen om at personer som er født i utlandet, og som ikke har tilstrekkelig tilknytning til landet, taper statsborgerskapet automatisk ved fylte 22 år. Barn og adoptivbarn omfattes av foreldres erklæring om gjenerverv dersom det ikke er uttrykkelig angitt at barn ikke skal være omfattet.

4 Avvikling av prinsippet om ett statsborgerskap

4.1 Høringsforslaget

Departementet foreslo i høringsnotatet at prinsippet om ett statsborgerskap avvikles. Departementet viste til ny hjemmel for tap av statsborgerskap, jf. Prop. 146 L (2016–2017), og at effekten av den nye tapsregelen i statsborgerloven forutsetter at hovedregelen om ett statsborgerskap endres.

Videre vektla departementet at reglene slår urimelig ut for nordmenn som i kortere eller lengre perioder bor utenlands og tar annet statsborgerskap, og taper det norske statsborgerskapet uten mulighet for unntak.

Departementet så i høringsnotatet også hen til behov for avbyråkratisering. Særlig ble det vist til det faktum at mer enn halvparten av de som blir norske ved søknad får beholde sitt tidligere statsborgerskap, til tross for omfattende ressursbruk fra forvaltningens side. I enkelte tilfeller vil det være svært problematisk at barn automatisk kan miste sitt norske statsborgerskap, noe som særlig kan aktualiseres i tilfeller av internasjonal barne bortføring. Å forsøke å avbøte ulempene ved prinsippet om ett statsborgerskap med endringer i andre lover, ble i høringsnotatet ansett lite hensiktsmessig. Departementet mente for det første at disse endringene ikke i tilstrekkelig grad ville avhjelpe ulempene ved prinsippet om ett statsborgerskap, og for det andre at en slik løsning i ytterligere grad ville uthule prinsippet om ett statsborgerskap og redusere statsborgerskapets betydning.

Det ble i høringsnotatet vist til at politiet har enkelte negative erfaringer med at personer har to pass, og at dette i visse tilfeller kan vanskeliggjøre utlevering og overlevering. Departementet vektla på den annen side at det ikke forelå vesentlige politifaglige grunner som var avgjørende om man skulle videreføre dagens prinsipp om ett statsborgerskap eller om man skulle tillate dobbelt statsborgerskap fullt ut. Det ble i denne forbindelse nevnt at dobbelt statsborgerskap er vanlig internasjonalt og praktiseres i de øvrige nordiske landene, og at rapporter fra de øvrige nordiske landene tilsier at en hovedregel om dobbelt statsborgerskap ikke har betydning for kriminali-

tetsbildet. Departementet bemerket også at mange har dobbelt statsborgerskap i Norge uten at det forelå indikasjoner på at dette har påvirket kriminaliteten i nevneverdig grad.

I høringsnotatet bemerket departementet at en avvikling av prinsippet om ett statsborgerskap kan føre til et høyere antall saker hvor det blir komplisert for norske myndigheter å yte konsulær bistand. Det ble imidlertid også understreket at dagens hovedregel i visse tilfeller fører til at personer med sterk tilknytning til Norge ikke er norske borgere, og at det i disse sakene også er svært krevende å yte konsulær bistand.

Departementet understreket i høringsnotatet at forslaget vil innebære enkelte endringer i statsborgerloven og statsborgerforskriften. En avvikling av prinsippet om ett statsborgerskap vil innebære at statsborgerloven §§ 7 første ledd bokstav h og 10 må oppheves. Ettersom løsningskravet foreslås opphevet må også henvisningen til § 7 første ledd bokstav h i statsborgerloven §§ 16 første ledd og 17 første ledd utgå. Det samme gjelder krav om løsning fra tidligere statsborgerskap i § 20 første ledd annet punktum og §§ 21 og 22.

Statsborgerloven § 23 ble i høringsnotatet foreslått opphevet da bestemmelsen ble ansett å være et utslag av prinsippet om ett statsborgerskap. På samme grunnlag ble bestemmelsen i statsborgerloven § 26 første ledd foreslått opphevet.

4.2 Høringsinstansenes syn

Advokatforeningen, Antirasistisk senter, Amnesty International Norge, Barneombudet, British Norwegian Chamber of Commerce, Finnmark politidistrikt, Foreningen Norden, Integrerings- og mangfoldsdirektoratet (IMDi), Ja til dobbelt statsborgerskap, Juridisk rådgivning for kvinner (JURK), Jussformidlingen, Kirkerådet for Den norske kirke, Norwegians Worldwide, Norsk Finsk Forbund, Oslo politidistrikt, Rettspolitisk forening, Selvhjelp for Innvandrere og flyktninger (SEIF), Thai-Norwegian Chamber of Commerce, UNICEF Norge og

Utlendingsdirektoratet (UDI) er positive til å avvikle prinsippet om ett statsborgerskap. Flere av disse høringsinstansene understreker at det foreligger gode grunner både for og imot departementets forslag, men at det å tillate at en person har flere enn ett statsborgerskap har flere positive enn negative sider.

Av privatpersonene som har uttalt seg, har samtlige stilt seg positive til å avvikle prinsippet om ett statsborgerskap.

Flere høringsinstanser fremhever at forslaget kan virke positivt på den enkeltes integreringsprosess og skape sterkere tilhørighet til Norge. *IMDi* uttaler at man som norsk statsborger har flere rettigheter, noe som innebærer muligheter for større deltakelse i norsk arbeids- og samfunnsniv. Statsborgerskapet fungerer også som et symbol på tilhørighet og lojalitet til Norge. *IMDi* understreker imidlertid viktigheten av at en lovendring sees i sammenheng med øvrig integreringspolitikk.

Advokatforeningen, Amnesty International Norge, Antirasistisk senter, Ja til dobbelt statsborgerskap, JURK, Jussbuss, Jussformidlingen, UDI og en rekke privatpersoner uttaler at forslaget er mer i tråd med samfunnsutviklingen. *Oslo politidistrikt* støtter forslaget og finner det naturlig at Norge som siste land i Norden avvikler prinsippet om ett statsborgerskap.

Et flertall av privatpersonene som har uttalt seg har fremhevet mulighet til demokratisk deltakelse i landet man bor i som en av de viktigste grunnene til at en ønsker muligheten til å ha flere statsborgerskap. Dette gjelder både norske statsborgere bosatt i utlandet og utenlandske statsborgere bosatt i Norge.

En rekke høringsinstanser viser til at det store antallet personer som får unntak fra hovedregelen om ett statsborgerskap etter dagens regler, har bidratt til å uthule dette hovedprinsippet. Mange har trukket frem at dagens lovverk kan få urimelige utslag for nordmenn i utlandet.

UDI uttaler:

«*UDI* har også erfart at personer med sterk tilknytning til Norge uforvarende har tapt sitt norske statsborgerskap da de ervervet et annet lands statsborgerskap, fordi de ikke har vært klar over regelverket. Dette er uheldig. I slike tilfeller står personen plutselig uten oppholdstillatelse i Norge, og vedkommende er henvist til å søke om opphold».

Jussformidlingen påpeker at det, med tanke på viktigheten og betydningen statsborgerskap kan ha

for det enkelte individ, er uheldig at gjennomføringen av gjeldende rett fremstår som vilkårlig.

Jussbuss og MiRA Ressurssenter for innvandrere og flyktningkvinner uttaler at avvikling av prinsippet om ett statsborgerskap generelt kan være riktig å vurdere. De støtter likevel ikke departementets forslag da det legges avgjørende vekt på adgangen til tap av statsborgerskap. *Antirasistisk senter, JURK, Jussformidlingen, Rettspolitisk forening* stiller seg også kritiske til at forslaget er begrunnet i sikkerhetshensyn og muligheten til å frata nordmenn sitt statsborgerskap.

Enkelte høringsinstanser påpeker at avvikling av prinsippet om ett statsborgerskap vil kunne påvirke kriminalitetsbildet negativt.

Kripos uttaler at den internasjonale utviklingen på området og de mange unntaksbestemmelsene fra kravet om ett statsborgerskap kan tale for å åpne for dobbelt statsborgerskap, men understreker samtidig viktigheten av å være bevisst på de utfordringer forslaget kan medføre for kriminalitetsbekjempelsen. *Politidirektoratet* slutter seg til dette, og bemerker at innføring av dobbelt statsborgerskap med mulighet til å besitte pass utstedt av norske og andre lands myndigheter vil kunne ha betydning for politiets mulighet til å forebygge og bekjempe kriminalitet.

Politets utlendingsenhet (PU) støtter ikke forslaget om å avvikle prinsippet om ett statsborgerskap, og viser til at dette vil kunne føre til et større omfang av ID-kriminalitet. *PU* uttaler at forslaget kan legge til rette for at kriminelle med flere statsborgerskap smidig kan forflytte seg mellom land, herunder inn- og utreise til og fra Schengen-området. Videre uttaler *PU* at det norske passet gir visumfri innreise til svært mange land som andre statsborgerskap ikke gir samme mulighet for, noe som kan utnyttes til kriminelle formål.

PU ser at det kan være en andel av utenlandske statsborgere med oppholdstillatelse i Norge som kan være registrert med en uriktig identitet, og at forslaget, hvis det gjennomføres, vil åpne for at flere kan «hvitvaske» sin uriktige identitet gjennom et norsk pass.

Flere av høringsinstansene fremhever at de øvrige nordiske landene ikke har meldt om at de har hatt merkbar negativ endring i kriminalitetsbildet som følge av avvikling av prinsippet om ett statsborgerskap. *PU* bemerker i denne sammenheng at ID-kriminalitet og misbruk av dobbelt statsborgerskap kan være vanskelig å oppdage, og at det heller ikke er beskrevet i høringsnotatet hva slags datasystemer eller andre safeguards landene har for å hindre denne type kriminalitet.

Oslo politidistrikt uttaler at mange allerede i dag har dobbelt statsborgerskap ved at de gjen-erhverver opprinnelig statsborgerskap etter at de har fått innvilget norsk statsborgerskap, som de unnlater å opplyse norske passmyndigheter om. Det vil derfor bidra til større oversikt og kontroll dersom prinsippet om ett statsborgerskap avvikles.

Oslo politidistrikt uttaler videre at det i saker hvor det norske statsborgerskapet er blitt tilbake-kalt grunnet uriktige opplysninger eller omgå-elsesekteskap, og personene deretter blir utvist, ikke nødvendigvis er noen automatikk i gjener-vert av det opprinnelige statsborgerskapet de har måttet løse seg fra for å bli norske statsborgere. Disse personene kan i praksis bli statsløse ved til-bakekall av det norske statsborgerskapet, og poli-tiet har opplevd at vedkommende ikke får reist til-bake til sitt opprinnelsesland, til tross for at perso-nen er reisevillig og har innlevert det norske pas-set. Dette er situasjoner man vil unngå dersom kravet om løsning fra tidligere statsborgerskap ved erverv av norsk statsborgerskap fjernes.

UDI uttaler at ID-kriminalitet vil eksistere uav-hengig av om statsborgerloven avvikler prinsippet om ett statsborgerskap. Både *Advokatforeningen* og *UDI* mener at kontroll av biometri opp mot registre, ordningen som departementet viser til i høringsnotatet, kan være et effektivt hjelpemiddel for å begrense ID-kriminalitet.

Politidirektoratet (POD) bemerker at når utprøving av kontroll med ansiktsbiometri opp mot politiets foto- og fingeravtrykksregister ABIS er fullt innført, vil man i større grad enn i dag kunne avsløre tilfeller av doble identiteter i poli-tiets registre.

POD uttaler at når erverv av annet statsbor-gerskap ikke lenger skal medføre tap av statsbor-gerskap, bør den enkelte ha plikt til å melde fra om erverv av nytt statsborgerskap i tillegg til det norske, og antar at det kan være behov for rege-lendringer på dette punkt. POD uttaler videre at politiet er avhengig av å få oppdaterte og korrekte opplysninger fra Folkeregisteret, og samhandling mellom ulike registre er derfor av stor betydning. Politidirektoratet forutsetter at dette ivaretas gjen-nom det pågående arbeidet med moderniseringen av Folkeregisteret.

Advokatforeningen, *Barneombudet*, *IMDi*, *JURK*, *Kripos* og *POD* uttaler at en avvikling av prinsippet om ett statsborgerskap kan ha en nega-tiv effekt i saker om tvangsekteskap, barnebort-føring og tilbakeholdelse i utlandet, samt vanske-liggjøre konsulær bistand i disse sakene.

Kripos mener det er viktig å utrede de sær-skilte utfordringene som barnebortføringssaker vil kunne utløse, og viser til at utfordringer knyttet til konsulær bistand i vertslandet til en person med dobbelt statsborgerskap vil settes på spissen for bortførte barn. *POD* slutter seg til dette. *Kripos* kjenner ikke til noen oversikt over hvor mange tilfeller av barnebortføring som vanskelig-gjøres på grunn av utenlandsk eller dobbelt stats-borgerskap hos barn og/eller hos bortførere, og mener det derfor er knyttet betydelig usikkerhet til hvorvidt innføring av dobbelt statsborgerskap i noen særlig grad vil kunne få negativ effekt i slike saker.

IMDi uttaler at dobbelt statsborgerskap vil kunne ha konsekvenser for norske myndigheters mulighet for å gi konsulær bistand, men at dette er et problem allerede i dag fordi man i flere av landene hvor tvangsekteskap forekommer uansett ikke kan løse seg fra sitt opprinnelige statsborger-skap. *IMDi* påpeker også at endringen kan med-føre at flere utenlandske borgere fra aktuelle land som tidligere ikke har søkt om norsk statsborger-skap, blir norske borgere. Overfor denne gruppen vil det bli lettere å yte konsulær bistand. For det forebyggende arbeidet mot negativ sosial kontroll og tvangsekteskap fremhever *IMDi* at det er vik-tig å styrke informasjonsarbeid overfor relevante grupper i Norge.

Oslo politidistrikt påpeker at forslaget kan medføre at bestemmelser i passloven om passfor-bud og inndragelse av pass vil miste noe av sin effekt. Bestemmelsene gir kun adgang til å nekte å utstede eller inndra norske reisedokumenter, og passavsnittet i Oslo politidistrikt opplever allerede utfordringer hvor det fattes vedtak om passhind-ring mot en norsk statsborger når vedkommende har dobbelt statsborgerskap og følgelig annet pass.

POD foreslår å fastsette en egen bestemmelse i passloven om at personer som har passhindring etter passloven § 5 plikter å overlevere til politiet eventuelt pass utstedt av annen stat. Dersom det er folkerettslige hindringer for at et slikt påbud følger direkte av passloven, foreslår *POD* å utrede andre kompensierende tiltak for å forhindre at passforbud fastsatt overfor personer med dobbelt statsborgerskap mister sin virkning, særlig der dette kan ivareta vesentlige samfunnsinteresser som å forhindre seksuelt misbruk av barn eller deltagelse som fremmedkriger.

Forsvarsdepartementet, *Forsvarets Sikkerhets-avdeling*, *Kripos*, *Nasjonal Sikkerhetsmyndighet* (NSM) og *Norsk Finsk Forbund* påpeker at forsla-get kan få betydning for klareringsinstituttet.

NSM påpeker at det å inneha et annet lands statsborgerskap i enkelte tilfeller vil utgjøre så vidt store personellsikkerhetsmessige konsekvenser at det får avgjørende betydning ved at personen nektes sikkerhetsklarering. NSM mener at man som følge av lovforslaget vil måtte forvente flere klareringsnektelser.

Forsvarsdepartementet uttaler at dobbelt statsborgerskap i noen tilfeller, grunnet avtaler med andre land, kan begrense muligheten til å innkalle vedkommende til tjenestegjøring i Forsvaret.

NSM påpeker at enkelte plikter som en person vil ha som statsborger i et annet land enn Norge, vil kunne komme i konflikt med norske sikkerhetsmessige interesser, eksempelvis vil en plikt til å gjennomføre vernepliktig tjeneste eller annen tjeneste i det andre landets militærvesen være et slikt tilfelle. Det fremheves at en slik plikt i mange tilfeller vil være forbundet med en stor personellsikkerhetsmessig risiko.

4.3 Departementets vurdering

Departementet finner ikke at det har kommet inn nye momenter av vesentlig betydning i høringsrunden, og opprettholder forslaget om å avvikle prinsippet om ett statsborgerskap. Dette innebærer at løsning fra annet statsborgerskap ikke lenger vil være et vilkår for å ha krav på norsk statsborgerskap, og norske borgere vil ikke lenger automatisk miste sitt norske statsborgerskap ved erverv av annet statsborgerskap ved søknad eller uttrykkelig samtykke. Departementet foreslår derfor å gjennomføre de lovendringer som nevnes i høringsnotatet, se punkt 4.1 nederst. Videre vil en avvikling av prinsippet om ett statsborgerskap nødvendiggjøre flere endringer i bestemmelser i forskrift 30. juni 2006 nr. 756 om erverv og tap av norsk statsborgerskap (statsborgerforskriften) og enkelte endringer i forskrift 15. oktober 2009 nr. 1286 om utlendingers adgang til riket og deres opphold her (utlendingsforskriften) og i forskrift 9. desember 1999 nr. 1263 om pass (passforskriften).

Departementet har merket seg at det klare flertallet av høringsuttalelsene fra offentlige institusjoner og organisasjoner er positive til å avvikle dagens hovedregel om ett statsborgerskap. Videre bemerker departementet at forslaget har vekket et sterkt engasjement blant befolkningen, illustrert ved det høye antallet høringsuttalelser fra privatpersoner. Samtlige av privatpersonene som hadde merknader til forslaget var positive til å avvikle prinsippet om ett statsborgerskap.

Som bemerket i høringsnotatet, og av en rekke høringsinstanser, vil både det å beholde og avvikle prinsippet om ett statsborgerskap ha fordeler og ulemper. Departementet mener i likhet med majoriteten av høringsinstansene at forslaget om å avvikle dagens hovedregel om ett statsborgerskap har flere positive enn negative sider.

Som nevnt både i høringsnotatet og av en rekke høringsinstanser er avvikling av prinsippet om ett statsborgerskap i tråd med samfunnsutviklingen. Tendensen internasjonalt er at flere og flere land tillater mer enn ett statsborgerskap, deriblant samtlige nordiske land. Departementet mener også at en endring av dagens hovedregel kan bidra til å anerkjenne at personer kan ha en sterk tilknytning til flere enn ett land, særlig i relasjon til familier hvor foreldrene har ulik nasjonalitet.

I likhet med en rekke av høringsinstansene vil departementet fremheve at mer enn halvparten av personene som blir norske statsborgere ved søknad får unntak fra hovedregelen om ett statsborgerskap, med den konsekvens at de får beholde sitt gamle statsborgerskap i tillegg til det nyervervede norske statsborgerskapet. Mange erverver også annet statsborgerskap i tillegg til det norske ved fødsel. Prinsippet om ett statsborgerskap i norsk rett er en uthult hovedregel, og statistikk fra *UDI* gjengitt i høringsnotatet tilsier ikke at denne trenden vil snu dersom dagens hovedregel videreføres. Departementet mener dette på flere måter taler for at dagens hovedregel om ett statsborgerskap bør avvikles.

Departementet vil her trekke frem at en avvikling av dagens hovedregel kan sørge for større grad av likebehandling av alle norske borgere, både de som erverver statsborgerskapet ved søknad og ved fødsel. Dagens hovedregel rammer særlig nordmenn som i kortere eller lengre tidsrom flytter utenlands og tar annet statsborgerskap, da disse automatisk mister sitt norske statsborgerskap uten unntak og uten rett til å klage. Mange av disse vil gjennom oppvekst og lang botid i Norge ha en sterk tilknytning til riket. Departementet finner det ikke rimelig at denne gruppen på generelt grunnlag stilles dårligere enn den store gruppen personer som får unntak fra løsningskravet ved erverv av statsborgerskap ved søknad.

Departementet viser også til utlendingsforvaltningens ressursbruk i vurderingen av løsningskravet i statsborgerloven, og at det til tross for den høye ressursbruken er mange personer som har mer enn ett statsborgerskap i Norge i dag.

Omfanget av personer som får unntak fra hovedregelen vil etter departementets vurdering

tilsi at flere av innvendingene mot forslaget som er fremkommet i høringsnotatet og fra høringsinstansene, også er relevante etter dagens regelverk. Dette gjelder særlig konsekvenser for kriminalitets- og sikkerhetsbildet.

Forslaget må også ses i sammenheng med endringer i statsborgerloven om tap av statsborgerskap ved straffbare forhold. Det er en forutsetning for å frata personer statsborgerskapet at disse har flere statsborgerskap enn det norske, og tapsregelen vil ikke få full effekt dersom ikke hovedregelen om ett statsborgerskap endres. Enkelte høringsinstanser har innvendinger mot å begrunne et forslag om avvikling av prinsippet om ett statsborgerskap i adgangen til å frata personer statsborgerskapet. Noen har også bemerket at de nye hjemlene for tap av statsborgerskap vil gjelde et lite antall saker. Departementet opprettholder vurderingen i høringsnotatet om at den nye hjemmelen for tap av statsborgerskap, og den foreslåtte avviklingen av dagens hovedprinsipp om ett statsborgerskap, kan bidra til å hindre terrorvirkosomhet i Norge. Tap av statsborgerskap kan ha en avskrekkende effekt, samtidig som regelverket kan forhindre at norske pass brukes for eksempel i terrorvirkosomhet.

Departementet vil også fremheve at lovforslaget kan lette arbeid med retur av personer som har fått tilbakekalt sitt statsborgerskap grunnet eksempelvis uriktige opplysninger, og viser til høringsuttalelsen fra *Oslo politidistrikt* gjengitt i punkt 4.2.

I høringsnotatet redegjorde departementet for mulige negative konsekvenser for kriminalitetsbildet. Flere høringsinstanser har hatt innspill på dette punktet, det er imidlertid kun *Politiets utlendingsenhet* som uttaler at de på denne bakgrunn ikke støtter forslaget. Departementet er enig med *Kripos* og *Politidirektoratet* i at det er viktig å være bevisst på utfordringene en avvikling av prinsippet om ett statsborgerskap kan medføre for kriminalitetsbekjempelsen.

Departementet vil imidlertid understreke at forslaget ikke innebærer endringer i de øvrige kravene for erverv av norsk statsborgerskap, herunder kravet til klarlagt identitet og vandel. Som påpekt av *Oslo politidistrikt* vil forslaget også kunne bidra til større oversikt og kontroll, da mange i dag gjenerverver opprinnelig statsborgerskap etter å ha fått innvilget det norske uten å opplyse om dette til norske myndigheter. I likhet med *UDI* viser departementet til at ID-kriminalitet er et økende problem allerede i dag. Det faktum at mange norske borgere også i dag har annet statsborgerskap grunnet de mange unntaksreglene,

tilsier også at ID-kriminalitet tilknyttet personer med flere statsborgerskap vil være en aktuell problemstilling selv om dagens hovedregel ikke skulle avvikles. Mye taler dermed for at tiltak for å bekjempe denne typen kriminalitet bør utredes uavhengig av det foreliggende lovforslaget.

Kontroll av biometri opp mot politiets biometriregister er planlagt å starte i 2020. Departementet er innforstått med at en slik løsning ikke vil fange opp alle tilfeller av ID-kriminalitet, men legger til grunn at et slikt verktøy vil gjøre politiet i stand til å avsløre tilfeller av doble identiteter i sine systemer i større grad enn i dag.

Som nevnt over i punkt 3.2 følger det av utlendingsloven § 69 at norske statsborgere ikke kan utvises fra riket. På bakgrunn av erfaringer fra de øvrige nordiske landene, legger departementet til grunn at forslaget vil medføre en moderat økning i antall søknader om, og innvilgelser av, norsk statsborgerskap. Dette vil medføre en økning i antall personer som er vernet mot utvisning, også ved alvorlig kriminalitet. Departementet viser her til at kravene som stilles til vandel etter de alminnelige reglene om statsborgerskap i statsborgerloven kapittel 3 bidrar til å forhindre at personer som har begått alvorlig kriminalitet får innvilget statsborgerskap før det har gått en viss tid (karenstid). Departementet viser for øvrig til ny tapshjemmel i statsborgerloven § 26 a om tap av statsborgerskap ved straffbare forhold, som trer i kraft 1. januar 2019.

Departementet har merket seg innspillene om betydningen av statsborgerskap i barnebortføringssaker. Som nevnt i høringsnotatet understreker departementet at statsborgerskap ikke har betydning for om en barnebortføring er straffbar eller ikke. Statsborgerskap har heller ikke betydning for hvorvidt en barnebortføring omfattes av Konvensjon av 25. oktober 1980 om de sivile sider ved internasjonal barnebortføring (Haagkonvensjonen 1980).

Der bortfører er begjært utlevert eller overlevert som følge av omsorgsunndragelse, vil statsborgerskap kunne ha en betydning ved at enkelte land ikke utleverer egne borgere til straffeforfølgning. I saker som behandles etter Haagkonvensjonen 1980 vil likevel barnet i slike tilfeller som oftest kunne returneres til landet det er bortført fra. Enkelte land vil ved behandlingen av retursaker etter Haagkonvensjonen 1980 kunne vektlegge at barnet er borger av landet, med den konsekvens at myndighetene dermed er mer restriktive når det gjelder samarbeid om tilbakeføring av barnet til Norge. Selv om statsborgerskap ikke skal ha betydning for en eventuell sak etter Haag-

konvensjonen, kan det imidlertid ikke utelukkes at dette, i tillegg til andre forhold i den konkrete sak, blir tillagt vekt.

Som det fremgår av høringsnotatet viser departementet til at også dagens regler kan vanskeliggjøre arbeid med internasjonale barne bortføringer, både i saker som omfattes av Haagkonvensjonen og i saker utenfor konvensjonssamarbeidet. I saker hvor bortfører og/eller barn ikke har norsk statsborgerskap, kan det oppstå praktiske utfordringer ved selve gjennomføringen av returavgjørelsen fordi barn og/eller bortfører har mistet oppholdstillatelsen sin i Norge. Videre kan dagens tapsregel i statsborgerloven § 23 medføre at barn mister sitt norske statsborgerskap som følge av at bortfører, uten medvirkning fra den andre forelderen, har søkt og fått innvilget utenlandsk statsborgerskap til barnet.

Departementet er på denne bakgrunn av den oppfatning at det ikke finnes klare tendenser som tilsier at en eventuell endring av prinsippet om ett statsborgerskap vil vanskeliggjøre barne bortføringssaker i særlig grad. I enkelte saker kan det være en fordel at lovverket åpner for flere statsborgerskap, blant annet ved at muligheten for at barnet taper det norske statsborgerskapet grunnet erverv av et annet bortfaller. I andre saker kan flere statsborgerskap vanskeliggjøre retur av barnet til Norge og samarbeid med det andre landets myndigheter. Da dagens regler allerede medfører at mange barn har flere statsborgerskap enn det norske, viser departementet til at utfordringene tilknyttet barne bortføring og dobbelt statsborgerskap også i dag er en aktuell problemstilling for norske myndigheter. Det bemerkes også at norske myndigheter ikke har mulighet til å begrense adgangen til at et barn får utenlandsk statsborgerskap, eller barnets mulighet til å ha dobbelt statsborgerskap etter et annet lands rett.

Som det fremgår av høringsnotatet er det svært vanskelig for utenriktjenesten å gi bistand i saker der norske borgere tvinges til å inngå ekteskap i andre land, særlig dersom dette skjer i land der sikkerhetssituasjonen er krevende og Norge ikke har diplomatisk representasjon. Et trekk ved disse sakene er at ektefellen som utsettes for tvang over lengre tid blir holdt tilbake mot sin vilje i vedkommende land. Dette kan både være i forkant av ekteskapsinngåelsen, og i etterkant i påvente av at en kvinne som har vært utsatt for tvangsekteskap skal bli gravid før hjemreise. Det fremgikk av høringsnotatet at en endring av reglene om statsborgerskap vil kunne gjøre det enda vanskeligere å gi bistand. Innføring av dobbelt statsborgerskap vil kunne bidra til at både

den tvangsgiftede selv, og andre familiemedlemmer fra Norge, vil kunne oppholde seg i dette landet i lengre tid enn dersom de ikke har dobbelt statsborgerskap. På den annen side stiller departementet seg bak *IMDis* uttalelse om at vanskeligheter med å yte konsulær bistand i disse sakene er et problem allerede i dag, da man i flere av landene hvor tvangsekteskap forekommer uansett ikke kan løse seg fra sitt opprinnelige statsborgerskap. Departementet er videre enig i at endringen kan medføre at flere utenlandske borgere bosatt i Norge, blir norske statsborgere, noe som kan lette arbeidet med konsulær bistand overfor denne gruppen.

Departementet vil også understreke viktigheten av å styrke forebyggende arbeid mot negativ sosial kontroll og øvrige integreringstiltak rettet inn mot grupper hvor tvangsekteskap forekommer. Den 8. mars 2017 ble handlingsplanen mot negativ sosial kontroll, tvangsekteskap og kjønnslemlestelse, «Retten til å bestemme over eget liv», lansert. Handlingsplanen inneholder 28 tiltak for å styrke rettsvernet og hjelpen til de som rammes, endre praksis og holdninger i berørte miljøer, styrke kunnskapen i tjenestetilbudet og forskning og kunnskapsdeling på feltet. Regjeringen har forsterket arbeidet med ytterligere tiltak og vurderer nye tiltak for å forebygge og bekjempe negativ sosial kontroll, tvangsekteskap og kjønnslemlestelse.

Departementet mener videre det vil være viktig å tydeliggjøre konsekvensene av å erverve flere enn ett statsborgerskap overfor de som med lovendringen vil kvalifisere til dette, slik svenske myndigheter har gitt innspill om. Særlig at lovendringen kan begrense norske myndigheters mulighet til å yte konsulær bistand til norske borgere som reiser til et annet land de også har statsborgerskap i.

Departementet har merket seg innspill fra *Oslo politidistrikt* og *Politidirektoratet* om hvordan forslaget kan påvirke norske myndigheters mulighet til å forebygge straffbare forhold i utlandet, særlig ved at dagens regler om passhindringer i passloven kan miste noe av sin effekt. Justis- og beredskapsdepartementet vil vurdere om det er hensiktsmessig å utrede disse spørsmålene nærmere.

Departementet har merket seg at forslaget kan begrense Forsvarets mulighet til å innkalle personer med dobbelt statsborgerskap til tjenestegjøring i Forsvaret. Departementet viser til at dagens regelverk er tilpasset situasjoner hvor den vernepliktige har flere statsborgerskap, jf. forsvarsloven § 6 første ledd andre punktum og

andre ledd, og at dette allerede er en aktuell problemstilling all den tid mange norske borgere i dag har flere statsborgerskap i tillegg til det norske.

Videre er departementet innforstått med at forslaget kan føre til flere klareringsnektelser i tråd med uttalelse fra blant annet *Nasjonal sikkerhetsmyndighet*. Departementet viser for øvrig til vurdering av økonomiske og administrative konsekvenser for klareringsinstituttet i punkt 7.3.

Det kan stilles spørsmål om det norske statsborgerskapet mister sin status når man erverver nytt statsborgerskap uten å måtte si fra seg sitt opprinnelige statsborgerskap, samt om lojalitet tilknyttet statsborgerskapet svekkes. Departementet finner ikke at det er grunnlag for å hevde at en generell åpning i lovverket for å tillate flere enn ett statsborgerskap vil svekke den enkeltes lojalitet eller følelse av tilhørighet til Norge. I likhet med flere høringsinstanser mener departementet at forslaget kan virke positivt på den enkeltes integreringsprosess, ved at flere gis muligheten til å formalisere sin tilknytning til Norge gjennom

norsk statsborgerskap uten å måtte gi opp sitt opprinnelige. Dette synet er også i tråd med innspillene fra de øvrige nordiske landene. Departementet er likevel enig med *IMDi* i at det vil være viktig å se lovforslaget i sammenheng med øvrig integreringspolitikk for å sikre forslagets integreringsfremmende effekt.

Departementet er enig med *Politidirektoratet* i at det kan være hensiktsmessig å utrede om det bør være en plikt for den enkelte til å melde fra om erverv av nytt statsborgerskap i tillegg til det norske. En selvstendig plikt til å melde inn det nye statsborgerskapet kan være en hensiktsmessig måte å sikre at også det nye statsborgerskapet blir registrert. Dersom prinsippet om ett statsborgerskap i statsborgerloven avvikles, vil ikke lenger erverv av nytt statsborgerskap i tillegg til det norske medføre tap av norsk statsborgerskap, eller andre rettigheter eller plikter. Etter departementets vurdering vil det derfor ikke være naturlig å innta en slik meldeplikt i statsborgerlov-givningen.

5 Gjenerverv av norsk statsborgerskap for tidligere norske borgere

5.1 Høringsforslaget

I høringsnotatet foreslo departementet en ny bestemmelse om gjenerverv ved melding for personer som har tapt norsk statsborgerskap etter statsborgerloven §§ 23 og 26 første ledd. Det ble foreslått at vilkårene for gjenerverv for personer som har tapt norsk statsborgerskap etter disse bestemmelsene skulle reguleres i en ny § 22 a i nytt kapittel 4a i statsborgerloven. Formålet med meldingsordningen var å kompensere for tidligere tap av norsk statsborgerskap.

På bakgrunn av de lempelige vilkårene meldingsordningen ville innebære, foreslo departementet å stille krav til tilknytning til Norge og vandel for gjenerverv av norsk statsborgerskap ved melding.

Departementet foreslo å innføre tilsvarende tilknytningskrav etter den nye bestemmelsen om gjenerverv som etter statsborgerloven § 24 annet ledd, jf. statsborgerforskriften § 9-2. Etter forslaget må melderer godtgjøre å ha opphold i Norge på til sammen seks måneder før fylte 22 år. For å gjøre bestemmelsen enkel å praktisere foreslo departementet at det ikke skulle åpnes for en skjønnsmessig vurdering av hvorvidt melderer har tilstrekkelig tilknytning til Norge. Det bemerkes i høringsnotatet at personer som gjenerverv norsk statsborgerskap etter den foreslåtte bestemmelsen skal anses å ha en slik tilknytning til Norge at de ikke omfattes av tapsregelen i § 24 (tap ved fravær fra riket). Disse personene vil derfor ikke trenge å søke om bibehold for å få beholde norsk statsborgerskap etter fylte 22 år, jf. § 24 annet ledd.

I dansk rett stilles det krav til vandel for å gjenerverve dansk statsborgerskap ved erklæring. Departementet foreslo at det samme skal gjelde i Norge. Dette innebærer at adgangen til å gjenerverve norsk statsborgerskap ved melding ikke ville gjelde personer som har blitt dømt til ubetinget fengselsstraff i Norge eller i utlandet i perioden mellom tapet av norsk statsborgerskap og meldingstidspunktet. Ubetinget fengselsstraff ilagt i utlandet ville etter departementets forslag

kun få betydning dersom den straffbare handlingen kunne gitt tilsvarende reaksjon i Norge. Departementet mente videre at gjenervervsbestemmelsen ikke skulle gjelde personer som er straffet etter en bestemmelse i lov 20. mai 2005 nr. 28 om straff (straffeloven) kapitlene 16, 17 eller 18 som kan føre til fengselsstraff i seks år eller mer, med unntak av straffeloven § 127, jf. § 123. Personene som faller utenfor bestemmelsen på grunn av straffbare handlinger, ville være henvist til å søke om norsk statsborgerskap etter de alminnelige reglene i statsborgerloven.

Etter departementets forslag skulle uttømmende politiattest følge meldingen om statsborgerskap. Melderer ville være pliktig til å opplyse om ilagt straff og andre strafferettslige reaksjoner ilagt i utlandet, jf. statsborgerloven § 29. Brudd på denne opplysningsplikten kunne føre til tilbakekall av statsborgerskap etter statsborgerloven § 26.

Departementet foreslo at meldingsordningen finansieres ved at de som melder om gjenerverv av norsk statsborgerskap må betale et gebyr på 1500 kr, jf. statsborgerloven § 32. Plikten til å betale gebyr og gebyrets størrelse ble foreslått fastsatt i forskrift.

Det ble ikke foreslått å oppheve statsborgerloven § 24. Etter denne bestemmelsen kan nordmenn miste sitt statsborgerskap på grunn av for liten tilknytning til Norge. Departementet vurderte at endring av prinsippet om ett statsborgerskap ikke endrer det grunnleggende hensynet at det er ønskelig at norske borgere har en sterk tilknytning til Norge. Statsborgerloven § 24 ble således ikke ansett å være utslag av prinsippet om ett statsborgerskap, og departementet så ingen grunn til å endre bestemmelsen som følge av avvikling av prinsippet.

5.2 Høringsinstansenes syn

Ingen av høringsinstansene har stilt seg negative til at det innføres en bestemmelse om gjenerverv ved melding for bestemte grupper. Samtlige som

har uttalt seg er videre positive til at det i forslaget ikke settes en bestemt tidsfrist for gjenerverv ved melding. Enkelte har imidlertid kommentarer til vilkårene som skal stilles for å kunne gjenerverve etter den foreslåtte bestemmelsen.

Rettspolitisk forening, Jussbuss, Juridisk rådgivning for kvinner (JURK), Norwegians Worldwide og *Ja til dobbelt statsborgerskap* er negative til å stille et vandelskrav for gjenerverv av norsk statsborgerskap. *Rettspolitisk forening* og *Jussbuss* mener et alternativ er å innføre vilkår om karenstid.

Dersom et vandelskrav innføres, uttaler *Jussbuss* og *JURK* at det bør lovfestes et forholdsmessighetskrav hvor det foretas en avveining av tilknytning til riket og forholdets alvor.

En rekke høringsinstanser, herunder *Finnmark politidistrikt, Oslo politidistrikt, Politidirektoratet* og *PST* er imidlertid positive til innføringen av et vandelskrav.

Finnmark politidistrikt, Oslo politidistrikt og *Utlendingsnemnda (UNE)* påpeker at departementet bør vurdere om vandelsattesten, i tillegg til å være uttømmende, også skal være utvidet, jf. lov 28. mai 2010 nr. 16 om behandling av opplysninger i politiet og påtalemyndigheten (politiregisterloven) § 41 nr. 2.

UNE uttaler at dersom det er meningen at saker om melding for personer med uavgjorte straffesaker skal kunne berostilles, bør dette presiseres i statsborgerloven § 30 annet ledd. *Oslo politidistrikt* og *Politidirektoratet* mener en slik henvisning bør vurderes for å unngå at statsborgerskap gis til personer som er under etterforskning for straffbare forhold, og at hensynene bestemmelsen skal ivareta også gjør seg gjeldende ved gjenerverv ved melding.

Finnmark politidistrikt er enig i departementets forslag om at det er melderens eget ansvar å godtgjøre at han eller hun ikke er ilagt ubetinget fengselsstraff i utlandet etter å ha tapt sitt norske statsborgerskap. *Politidistriktet* viser til forarbeidene til politiregisterloven (Ot.prp. nr. 108 (2008–2009) side 146 flg.), og at hovedregelen er at krav om politiattest må likestilles med utskrift fra strafferegisteret i Norge. *Politidistriktet* bemerker at det i enkelte tilfeller selv etter stor ressursbruk fortsatt vil kunne være tvil om den utenlandske politiattestens pålitelighet.

Politidirektoratet uttaler at det i politiregisterloven § 36 første ledd nr. 1 slås fast at politiattest utstedt i et annet EØS-land likestilles med norsk politiattest, og at det kan være grunn til å gjøre samme avgrensning ved gjenerverv av statsborgerskap. *Politidirektoratet* påpeker at det likevel

bør være anledning til å kreve nærmere opplysninger eller dokumentasjon dersom myndighetene finner grunn til dette.

Utlendingsdirektoratet (UDI) uttaler:

«Dersom forslaget innebærer at melderer er pålagt kun å opplyse eller erklære at han eller hun ikke har vært straffet i utlandet, slik gjenerverv forutsetter, er regelen enkel å praktisere for UDI og dessuten automatiserings-/digitaliseringsvennlig. Dersom departementet derimot mener at personer som er bosatt i land hvor det er mulig å fremskaffe vandelsattest skal fremlegge denne sammen med meldingen, foreslår UDI at lovens ordlyd gir klarere uttrykk for dette. En slik ordning vil være mer tidkrevende og mindre digitaliseringsvennlig for UDI, men vil gi større grad av sikkerhet for at melderer faktisk oppfyller vilkåret om vandel.»

Oslo politidistrikt bemerker at det i et tillitsbasert system som utlendingsforvaltningen vil være utfordrende å innføre et vilkår om vandel når informasjon om dette kun beror på personens egne opplysninger, og viser til at dette er problematisert i høringsnotatet.

Oslo politidistrikt uttaler videre:

«Men det må påpekes at vår erfaring er at en del personer vil være villig til å unnlate å opplyse om dette. Å opplyse om dette vil i tillegg til å innebære en avslagsgrunn på melding om gjenerverv også innebære en risiko for å bli utvist. (...) Det bør vurderes om politiattest/vandelsopplysninger fra landet søker er statsborger i, eventuelt landet søker er bosatt i, fremlegges.»

Advokatforeningen mener det foreslåtte kravet til tilknytning i ny § 22 a fjerde ledd er et rimelig krav som ikke er vanskelig å oppfylle.

Jussbuss uttaler:

«Jussbuss er negative til vilkåret om tilknytning til Norge for gjenerverv. (...) Hvilket forhold personen har hatt til Norge etter at de måtte frasi seg sitt tidligere statsborgerskap bør ikke komme søkeren til last, og derfor heller ikke oppstilles som et selvstendig vilkår for gjenerverv.»

UDI uttaler at kravet om tilknytning er tilpasset tapssituasjoner for personer som ble norske ved fødselen, selv om bestemmelsen også omfatter

personer som har fått tilbakekalt norsk statsborgerskap ervervet ved søknad. En konsekvens av dette er at personer som ble norske etter søknad og som ankom Norge etter fylte 22 år, ikke vil oppfylle tilknytningskravet, selv om de har vært bosatt i Norge i mange år før de fikk innvilget norsk statsborgerskap.

UNE uttaler at departementet bør klargjøre om vilkårene for gjenerverv av statsborgerskap må være oppfylt på tidspunktet meldingen innleveres eller på vedtakstidspunktet.

Politiets Sikkerhetstjeneste (PST) antar at de øvrige vilkårene for statsborgerskap i statsborgerloven § 7 må være oppfylt. *PST* uttaler at selv om vilkåret om klarlagt identitet i statsborgerloven § 7 første ledd bokstav a må ha vært vurdert ved det opprinnelige ervervet av norsk statsborgerskap, kan det ikke utelukkes at det kan ha tilkommet nye opplysninger som tilsier at dette vilkåret ikke lenger er oppfylt.

JURK uttaler at det som hovedregel ikke bør være opp til forvaltningens skjønn om de ønsker å innvilge gjenerverv eller ikke, i motsetning til statsborgerloven § 24 annet ledd. *JURK* mener samtidig at det i saker hvor de objektive vilkårene ikke er oppfylt, likevel bør åpnes for at det alltid foretas en skjønnsmessig helhetsvurdering av om gjenerverv av statsborgerskap likevel bør innvilges.

Norwegians Worldwide ber om at barn av personer som har fått gjenerverv får norsk statsborgerskap ved melding så lenge vilkårene i statsborgerloven § 7 første ledd bokstav a og g er oppfylt.

Enkelte privatpersoner har kommentert at reglene om gjenerverv ved melding også bør omfatte kvinner som ble fratatt statsborgerskapet etter tidligere norske lover om statsborgerskap, samt deres etterkommere.

JURK og *Jussbuss* stiller seg kritiske til det foreslåtte gebyret for gjenerverv av statsborgerskap. *Norwegians Worldwide* mener kostnaden for gjenerverv bør være lavest mulig, og er positive til det foreslåtte gebyret for gjenerverv på 1500 kroner. *UDI* uttaler at det foreslåtte gebyret vil dekke direktoratets marginale kostnader til sakene i overgangsordningen, men gjør oppmerksom på at det ikke er gjennomført en fullkostanalyse eller tatt høyde for kostnader i andre deler av utlendingsforvaltningen.

Jussbuss, *Ja til dobbelt statsborgerskap*, *Norwegians Worldwide* og enkelte privatpersoner er uenige i departementets vurdering om at regelen i statsborgerloven § 24 ikke er et utslag av prinsippet om ett statsborgerskap, og mener at forslaget, som lar dagens § 24 forbli uendret, ikke reflektere

at prinsippet om ett statsborgerskap oppheves. *Politidirektoratet* uttaler imidlertid at de støtter departementets vurdering.

Både *Ja til dobbelt statsborgerskap* og *Norwegians Worldwide* mener en ny § 22 a i statsborgerloven også bør omfatte tidligere norske borgere over 22 år som har tapt sitt norske statsborgerskap som følge av § 24. Alternativt foreslås en endring i statsborgerloven § 15, slik at personer som kan dokumentere tilstrekkelig tilknytning til riket før fylte 22 år kan få norsk statsborgerskap ved melding og ellers lempeligere vilkår.

5.3 Departementets vurdering

Departementet opprettholder forslaget om en ny bestemmelse om gjenerverv ved melding for personer som har tapt norsk statsborgerskap ved erverv av annet statsborgerskap, jf. statsborgerloven § 23 eller som fått det norske statsborgerskapet tilbakekalt som følge av at løsningskravet ikke er oppfylt, jf. § 26 første ledd. Departementet mener en ny gjenervervsbestemmelse også må gjelde personer som har tapt sitt norske statsborgerskap etter tilsvarende bestemmelser i tidligere statsborgerskapslovgivning, herunder lov om statsborgerrett m.v. av 21. april 1888 § 6 første ledd bokstav a, lov om norsk statsborgerrett av 8. august 1924 nr. 3 § 8, og lov 8. desember 1950 nr. 3 om norsk riksborgarrett (1950-loven) § 7.

Som nevnt i høringsnotatet er formålet med den foreslåtte gjenervervsbestemmelsen å kompensere for tidligere tap av norsk statsborgerskap. Departementet understreker at adgangen til gjenerverv ved melding kun skal gjelde personer som faktisk har ervervet norsk statsborgerskap og senere tapt dette som en følge av prinsippet om ett statsborgerskap.

Personer under 18 år som selv aldri har vært norske statsborgere, men som er barn av personer som gjenerverver norsk statsborgerskap etter ny bestemmelse om gjenerverv ved melding, omfattes ikke av ny § 22 a. Departementet foreslår at denne gruppen skal kunne erverve norsk statsborgerskap som bipersoner ved søknad etter reglene i § 17. Vilråene i § 17 må være oppfylt.

Enkelte høringsinstanser har uttalt at avvikling av prinsippet om ett statsborgerskap også må medføre endringer i statsborgerloven § 24, og at personer som har mistet statsborgerskapet som følge av fravær fra riket bør omfattes av den foreslåtte bestemmelsen om gjenerverv, eller på annen måte få lempeligere vilkår for å gjenerverve norsk statsborgerskap. Departementet

er ikke enig i dette. Som påpekt i høringsnotatet anser ikke departementet bestemmelsen om tap av statsborgerskap ved fravær fra riket for å være et utslag av prinsippet om ett statsborgerskap. Formålet med bestemmelsen i statsborgerloven § 24 er å begrense nedstammingsprinsippet, og sikre at norske borgere har en selvstendig og sterk tilknytning til Norge. Formålet bak den foreslåtte bestemmelsen om gjenerverv ved melding vil på sin side være å gi tidligere norske borgere som har mistet det norske statsborgerskapet på grunn av prinsippet om ett statsborgerskap en lempeligere adgang til å gjenerverve norsk statsborgerskap. Departementet bemerker også at de øvrige nordiske landene har beholdt en bestemmelse tilsvarende § 24 i sin statsborgerlovgivning, selv om prinsippet om ett statsborgerskap er blitt avvirket.

Departementet er enig med *PST* i at det bør være et krav om klarlagt identitet for å få gjenerverve statsborgerskapet etter den lempeligere regelen som fremmes i forslaget til ny § 22 a. Departementet antar at dette vil være uproblematisk i de fleste saker, da bestemmelsen kun retter seg mot tidligere norske borgere. Et krav om klarlagt identitet vil likevel kunne fungere som en sikkerhetsventil for myndighetene, slik at statsborgerskap ikke gis til personer hvor tvil om vedkommendes identitet har oppstått i tiden mellom tap av norsk statsborgerskap og melding om gjenerverv inngis. Det foreslås at identitetskravet fremgår av ny gjenervervsbestemmelse i loven. Departementet mener det i utgangspunktet bør kreves fremlagt originalt pass fra melderens hjemland eller andre identitetsdokumenter utstedt av melderens hjemland, og at opplysningene her, sammenholdt med identitetsopplysninger registrert i forbindelse med tidligere erverv og tap av norsk statsborgerskap, ikke kan være egnet til å skape tvil om personens identitet.

Departementet vil imidlertid ikke foreslå at de øvrige bestemmelsene i § 7 første ledd bokstav b til g skal gjelde tilsvarende for ny gjenervervsbestemmelse.

Departementet opprettholder forslaget om å stille krav til tilknytning til Norge for gjenerverv av norsk statsborgerskap ved melding. Et krav om tilknytning vil kunne bidra til å sikre at meldere som gjenerverver norsk statsborgerskap etter bestemmelsen har en egen og sterk tilknytning til Norge. Departementet er enig med *Advokatforeningen* i at det foreslåtte kravet om at melderens må godtgjøre opphold i Norge på til sammen seks måneder før fylte 22 år, i utgangspunktet ikke vil være vanskelig å oppfylle.

Departementet har imidlertid merket seg *UDIs* uttalelse om at det foreslåtte tilknytningsvilkåret kan slå uheldig ut for meldere som ankom riket etter fylte 22 år og senere ervervet norsk statsborgerskap ved søknad. Departementet foreslår derfor at tilknytningsvilkåret kun skal gjelde meldere som tidligere har ervervet norsk statsborgerskap ved fødsel eller ved adopsjon. Meldere som opprinnelig har ervervet norsk statsborgerskap ved søknad vil ha oppfylt et botidskrav for å kvalifisere til det opprinnelige ervervet av norsk statsborgerskap, og departementet mener dette bør være tilstrekkelig for å kunne gjenerverve etter bestemmelsen.

For å sikre at bestemmelsen blir enkel å håndheve, opprettholder departementet forslaget om at det ikke skal åpnes for en skjønnsmessig vurdering av melderens tilknytning til Norge i saker hvor melderens ikke kan godtgjøre å ha opphold i Norge på til sammen seks måneder før fylte 22 år. Hvilken dokumentasjon som skal være egnet til å godtgjøre opphold i Norge bør etter departementets syn være tilsvarende som etter vurderingen i § 24 annet ledd. Departementet foreslår at tilknytningsvilkåret må være oppfylt på tidspunktet meldingen inngis til norske myndigheter.

Som poengtert i høringsnotatet mener departementet at meldere som har gjenervervet norsk statsborgerskap etter den foreslåtte bestemmelsen ikke skal omfattes av tapsregelen i § 24, og ikke trenger å søke om bibehold for å få beholde norsk statsborgerskap etter fylte 22 år, jf. § 24 annet ledd.

Departementet har merket seg at høringsinstansene har ulikt syn på hvorvidt det bør gjelde et vandelskrav etter ny gjenervervsbestemmelse. Etter departementets vurdering vil det være rimelig at lovbrudd får konsekvenser for adgangen til å erverve statsborgerskap også for tidligere norske borgere. Forslaget om å stille krav til vandel for å kunne gjenerverve norsk statsborgerskap ved melding opprettholdes. Et krav om vandel kan også ha en preventiv effekt. I statsborgerloven stilles det vandelskrav for samtlige bestemmelser om erverv av statsborgerskap, kun med unntak av særregelen om gjenerverv for nordiske borgere i statsborgerloven § 21.

Departementet opprettholder forslaget om at den nye gjenervervsbestemmelsen ikke skal gjelde personer som har blitt idømt ubetinget fengselsstraff i Norge eller i utlandet. Ubetinget fengselsstraff idømt i utlandet vil kun få betydning dersom den straffbare handlingen kunne gitt tilsvarende reaksjon i Norge. Departementet opprettholder også forslaget om at adgangen til å

gjenerverve norsk statsborgerskap etter den foreslåtte bestemmelsen ikke skal gjelde personer som er straffet etter en bestemmelse i straffeloven kapittelene 16, 17 eller 18 som kan føre til fengselsstraff i seks år eller mer, med unntak av straffeloven § 127, jf. § 123. Departementet mener adgangen til gjenerverv heller ikke skal gjelde personer som er straffet etter tilsvarende bestemmelser i lov 22. mai 1902 nr. 10 Almindelig borgerlig Straffelov (straffeloven 1902).

Da vandelskravet i høringsnotatet ble foreslått å gjelde ubetinget fengselsstraff, er departementets oppfatning at dette også må omfatte forvaringsstraff. Videre mener departementet at også strafferettslige særreaksjoner, herunder tvungen psykisk helsevern og tvungen omsorg, bør være til hinder for gjenerverv ved melding. Strafferettslige særreaksjoner er omfattet av vandelskravet for erverv av statsborgerskap ved søknad, samt i særregelen for nordiske borgere i statsborgerloven § 20. Departementet viser til vurderingen i Ot.prp. nr. 41 (2004–2005) punkt 8.9.7:

«Det kan oppfattes som svært uheldig i forhold til den alminnelige rettsfølelse om en alvorlig forbrytelse begått av en utilregnelig gjerningsmann ikke får konsekvenser for vedkommendes søknad om statsborgerskap.»

Departementet vurderer at tilsvarende hensyn gjør seg gjeldende ved gjenerverv ved melding for tidligere norske borgere.

Alternative straffereaksjoner som fullbyrdingsutsettelse (betinget dom), ungdomsstraff, bøtstraff m.m., hvor en eventuell ubetinget fengselsstraff kan fastsettes som subsidiær fengselsstraff, skal ikke være til hinder for gjenerverv ved melding. Dette gjelder likevel ikke dersom domfelte senere har brutt vilkårene satt for den alternative straffereaksjonen, og tingretten ved dom eller kjennelse bestemmer at subsidiær fengselsstraff helt eller delvis skal fullbyrdes, og at dette igjen innebærer at domfelte idømmes ubetinget fengselsstraff, forvaring eller strafferettslig særreaksjon.

Departementet mener vandelskravet bør gjelde for alle barn som er over den kriminelle lavalder (15 år). Dette er i tråd med bestemmelsene om vandel i de alminnelige reglene om erverv av statsborgerskap i statsborgerloven § 7 første ledd bokstav g, jf. § 9. Som påpekt over vil vandelskravet knytte seg til hvorvidt barnet er idømt ubetinget fengselsstraff, forvaring eller strafferettslig særreaksjon, eller ikke.

For å sikre at regelen blir enkel å håndheve foreslår departementet at personer som ikke opp-

fyller vandelskravet ikke skal kunne gjenerverve statsborgerskapet etter bestemmelsen. Det foreslås dermed ikke å innføre regler om karenstid, slik enkelte høringsinstanser har anbefalt. Departementet viser til at den foreslåtte gjenervervsbestemmelsen kun er en lempeligere måte å gjenerverve norsk statsborgerskap på for visse grupper tidligere norske borgere. Personer som ikke oppfyller vandelskravet i den foreslåtte gjenervervsbestemmelsen kan fortsatt med tiden oppfylle vandelskrav i statsborgerloven § 7 første ledd bokstav g, da dette vandelskravet er knyttet opp mot regler om karenstid. Av samme grunn foreslås det ikke å åpne for en forholdsmessighetsvurdering der vilkåret om vandel ikke er oppfylt.

Erverv og gjenerverv av norsk statsborgerskap etter meldingsbestemmelsene i statsborgerloven §§ 20 og 21 er knyttet til tidspunktet meldingen om statsborgerskap kom inn til rette myndighet. Departementet mener det samme må gjelde ny meldingsbestemmelse i § 22 a. Det vil derfor være naturlig å ta utgangspunkt i at vilkårene for gjenerverv etter ny § 22 a må være oppfylt på tidspunktet meldingen om gjenerverv kom inn til politiet eller norsk utenriksstasjon.

Departementet opprettholder forslaget om at politiattest skal følge meldingen om gjenerverv, men er enig med *Finnmark politidistrikt*, *Oslo politidistrikt* og *UNE* i vandelsattesten bør være uttømmende og utvidet, jf. politiregisterloven § 41 nr. 2. Dette foreslås presisert i lovbestemmelsen, i likhet med tilsvarende vilkår i statsborgerloven § 7 fjerde ledd. Poliattiesten begrenses til å vise forhold som kan være av betydning for meldings-saken. Departementet mener det vil være hensiktsmessig at melder selv må sørge for å søke om politiattest, tilsvarende prosedyre som ved erverv av statsborgerskap ved søknad, jf. statsborgerloven § 7 fjerde ledd, og erverv av statsborgerskap ved melding for nordiske borgere, jf. statsborgerloven § 20.

Departementet er av den oppfatning av at adgang til å stille en meldingssak i bero ikke harmonerer godt med at erverv skjer på tidspunktet meldingen kom inn til rette myndighet. Departementet mener derfor ikke det er hensiktsmessig å innta en henvisning til ny § 22 a i statsborgerloven § 30 annet ledd, slik *Oslo politidistrikt* og *Politidirektoratet* har foreslått. Dersom personen som ønsker å gjenerverve norsk statsborgerskap etter ny gjenervervsbestemmelse har verserende straffesaker som enda ikke har ført til rettskraftig dom eller kjennelse, mener departementet det er mer i tråd med meldingsinstituttet å avslå meldingen om gjenervev, fremfor at meldingssaken

stilles i bero. Det foreslås derfor at meldere som er siktet eller tiltalt for straffbare forhold som kan føre til ubetinget fengselsstraff, forvaring eller strafferettslig særreaksjon, ikke skal kunne gjenerverve etter bestemmelsen. Dersom forholdet ikke fører til at melderens blir idømt de nevnte straffereaksjonene, kan denne inngi melding om gjenerverv på ny.

Enkelte høringsinstanser har bedt om en presisering om hvorvidt det skal være krav om utenlandsk vandelsdokumentasjon eller ikke. Flere personer som kvalifiserer til gjenerverv etter den foreslåtte bestemmelsen vil ha lang botid utenfor Norge. Dette kan også gjelde de siste årene før melding om gjenerverv inngis, da det ikke foreslås å stille et krav om at meldere må ha bodd i Norge en gitt tid før melding inngis, slik det gjøres i statsborgerloven § 20. Departementet har også merket seg *Oslo politidistrikts* erfaringer med at mange vil være villige til å unnlate å opplyse om eventuelle straffbare forhold i utlandet. En konsekvens av ikke å kreve at utenlandsk vandelsdokumentasjon skal følge meldingen om gjenerverv kan dermed være at meldere som har begått alvorlig kriminalitet i utlandet i nyere tid vil kunne gjenerverve norsk statsborgerskap, dersom melderens unnlater å opplyse om dette.

Departementet viser på den annen side til synspunktene fra *Finnmark politidistrikt* om at innhenting og kontroll av utenlandske politiattester kan kreve svært mye ressurser og tid for politiet, og at det i enkelte tilfeller, til tross for høy ressursbruk, fortsatt vil kunne være tvil om den utenlandske politiattestens pålitelighet. Et generelt krav om fremleggelse av utenlandsk vandelsattest kan også gjøre det vanskelig for enkelte meldere med plettfri vandel å dokumentere dette, dersom de er statsborgere i et land hvor vandelsdokumentasjon enten er vanskelig å innhente eller hvor offisielle dokumenter anses å ha lav notoritet.

Departementet foreslår derfor at kravet om politiattest begrenses til norsk politiattest fra det norske reaksjonsregisteret. En slik løsning vil,

som *UDI* påpeker, være enkel å håndheve for forvaltningen, den vil også være digitaliseringsvennlig. Et generelt krav om å fremlegge vandelsdokumentasjon fra utlandet kan være vanskelig å oppfylle for flere tidligere norske borgere som har vært bosatt i utlandet over en viss periode. Meldere som er ilagt straffereaksjoner i utlandet som kan få betydning for meldingssaken, plikter i henhold til statsborgerloven § 29 å opplyse om dette. Departementet viser for øvrig til at dersom det på et senere tidspunkt kommer frem at melderens har gitt uriktige opplysninger vil det være adgang til å tilbakekalle statsborgerskapet etter statsborgerloven § 26. Det vil være viktig å tydeliggjøre konsekvensene av å gi uriktige opplysninger i meldingsskjema og annet informasjonsmateriell.

Departementet opprettholder forslaget om at melding om gjenerverv ikke skal godtas dersom hensyn til grunnleggende nasjonale interesser eller utenrikspolitiske hensyn taler mot. Vilåret skal praktiseres likt som tilsvarende vilkår i de alminnelige bestemmelsene om erverv av norsk statsborgerskap ved søknad, jf. § 7 annet ledd. Dette sikrer sammenheng i reglene om erverv av statsborgerskap.

Departementet opprettholder forslaget om at meldingsordningen finansieres ved at de som melder om gjenerverv av norsk statsborgerskap må betale et gebyr. Lovhjemmel for å kreve gebyr fremgår av statsborgerloven § 32 første punktum, som også gir adgang til å kreve gebyr ved meldinger om norsk statsborgerskap. Kongen kan i forskrift gi bestemmelser om gebyrets størrelse, innkreving og unntak fra plikten til å betale gebyr, jf. § 32 annet punktum. Plikten til å betale gebyr og gebyrets størrelse foreslås fastsatt i statsborgerforskriften kapittel 15. Barn under 18 år er etter gjeldende regelverk unntatt fra plikten til å betale gebyr ved søknader om norsk statsborgerskap, og departementet mener det samme burde gjelde ny gjenervervsbestemmelse. Det vises for øvrig til vurderingen av økonomiske og administrative konsekvenser av forslaget i punkt 7.3.

6 Hel eller delvis oppsigelse av Europarådets konvensjon av 6. mai 1963 om begrensning av tilfeller av dobbelt statsborgerskap

6.1 Høringsforslaget

For å kunne la borgerne beholde norsk statsborgerskap selv om de erverver et annet statsborgerskap frivillig, må Norge helt eller delvis si opp Europarådets konvensjon av 1963 om begrensning av tilfeller av dobbelt statsborgerskap. En oppsigelse får i henhold til artikkel 12 nr. 3 virkning ett år etter datoen for Generalsekretærens mottakelse av en slik meddelelse. Departementet bemerket at en oppsigelse ikke anses som kontroversiell fordi Europarådet selv har endret innstilling til spørsmålet om tap av statsborgerskap ved erverv av annet statsborgerskap. Det ble også vist til at det ifølge 1997-konvensjonen er opp til landene selv å tillate dobbelt statsborgerskap i disse tilfellene. Dersom Stortinget vedtar at Norge skal åpne opp for dobbelt statsborgerskap, foreslo departementet at kapittel I 1963-konvensjonen sies opp så raskt som mulig etter behandlingen i Stortinget.

Departementet viste i høringsnotatet til at en hel eller delvis oppsigelse av konvensjonsforpliktelsene fra 1963 må skje etter de nasjonale reglene om folkerettslige avtaler. Dersom saken regnes som å være av mindre viktighet, kan beslutningen fattes ved departementsvedtak i utenriksdepartementet. Beslutning i saker av viktighet fattes av Kongen i statsråd, jf. Grunnloven § 28, mens i saker av særlig viktighet skal Stortingets forutgående samtykke til beslutningen foreligge, jf. Grunnloven § 26 annet ledd. Stortingets samtykke

ble ikke innhentet forut for ratifikasjon av konvensjonen i 1969 og departementet antok i høringsnotatet at dette heller ikke var nødvendig for oppsigelse i denne saken.

6.2 Høringsinstansenes syn

Ingen høringsinstanser hadde merknader til en eventuell oppsigelse av Europarådets konvensjon av 1963 om begrensning av tilfeller av dobbelt statsborgerskap.

6.3 Departementets vurdering

Departementet opprettholder forslaget i høringsnotatet om å si opp kapittel I i Europarådets konvensjon av 1963 om begrensning av tilfeller av dobbelt statsborgerskap, forutsatt at Stortinget vedtar at Norge skal avvike prinsippet om ett statsborgerskap. Dette er en forutsetning for å kunne la borgerne beholde det norske statsborgerskapet selv om de erverver et annet statsborgerskap frivillig.

Departementet mener oppsigelse av kapittel I i Europarådets konvensjon av 1963, forutsatt at Stortinget vedtar å avvike prinsippet om ett statsborgerskap, kan regnes som å være av mindre viktighet, og at beslutning om dette kan fattes ved departementsvedtak i Utenriksdepartementet.

7 Økonomiske og administrative konsekvenser

7.1 Høringsforslaget

Løsningskravet i dagens regelverk er ressurskrevende å vurdere og å håndheve. Kravet om løsning fra opprinnelig statsborgerskap vurderes i alle saker der de øvrige vilkårene for å innvilge statsborgerskap er oppfylt. Vurderingen er ressurskrevende fordi den krever kjennskap til andre lands regelverk og praksis for å løse sine borgere fra statsborgerskapet. I et flertall av sakene der det stilles krav om løsning fra annet statsborgerskap, må spørsmålet om løsning vurderes flere ganger i løpet av saksbehandlingen. UDIs registrering av tidsbruk i saksbehandlingen skiller ikke mellom vurdering av kravet om løsning og vurdering av andre vilkår. UDI kan derfor ikke beregne eksakt hvor mye saksbehandlingskapasitet som går til vurderinger i forbindelse med kravet om løsning fra annet statsborgerskap. Enkelte av sakene hvor norsk statsborgerskap innvilges med krav om at søkeren i ettertid løser seg fra sitt opprinnelige statsborgerskap, ender med tilbakekall av statsborgerskapet grunnet manglende løsning, jf. statsborgerloven § 26 første ledd. Kravet om løsning fra annet statsborgerskap genererer også henvendelser fra enkeltpersoner og presse. Departementet fremhevet derfor at en avvikling av prinsippet om ett statsborgerskap vil utgjøre en betydelig forenkling av statsborgerregelverket og praktiseringen av det.

Departementet bemerket imidlertid i høringsnotatet at å åpne for dobbelt statsborgerskap og gjenerverv av norsk statsborgerskap, trolig vil medføre en økning i antall søknader om statsborgerskap og meldinger om gjenerverv. Det er usikkert hvor stor økningen i innkommende saker vil bli. Departementet viste til at erfaringen fra de øvrige nordiske landene er en moderat økning i antall mottatte søknader etter å ha åpnet for dobbelt statsborgerskap. Departementet antok at de økonomiske kostnadene til Utlendingsdirektoratet forbundet med økning i søknader og meldinger om statsborgerskap ville kunne dekkes inn ved gebyr.

En oppmykning av reglene i statsborgerloven vil antakelig føre til flere registrerte statsborger-

skap i Folkeregisteret. Departementet bemerket i høringsnotatet at Folkeregisteret har funksjonalitet for å registrere opp til 10 statsborgerskap på en og samme person, samt en funksjonalitet for å distribuere informasjon om opptil 10 statsborgerskap via distributør. I høringsnotatet ble det vist til at Skattedirektoratet vurderer at økning i antall registrerte statsborgerskap ikke vil ha større økonomiske og administrative konsekvenser for Skattedirektoratet enn at det kan dekkes innenfor gjeldende budsjettammer.

I høringsnotatet ble det påpekt at politiets systemer ikke er tilrettelagt for dobbelt statsborgerskap. Politidirektoratet uttalte at behovet for endring som følge av å fullt ut åpne for dobbelt statsborgerskap kan vurderes å inngå som en aktivitet på linje med andre forvaltningsendringer i den ordinære prosessen for endringer i politiets systemer.

En økning i antall saker hvor hovedpersonen eller nærstående har dobbelt statsborgerskap og tilknytning til et annet land, vil kunne kreve økt saksbehandlerkapasitet og økt kapasitet med tanke på samtalegjennomføring ved sikkerhetsklarering. Justis- og beredskapsdepartementet la i høringsnotatet til grunn at økte kostnader for klareringsinstituttet vil kunne dekkes innenfor gjeldende budsjettammer.

En eventuell avvikling av prinsippet om ett statsborgerskap i Norge vil innebære en sannsynlig økning i antallet statsborgere, og dermed også en økning i etterspørselen etter konsulær bistand fra utenriktjenesten. Tilknytning til flere land innebærer erfaringsmessig også økt kompleksitet og større utfordringer knyttet til den konsulære bistand norske myndigheter skal yte. Det bemerkes i høringsnotatet at en eventuell endring i statsborgerloven på sikt vil kunne få ressursmessige konsekvenser for utenriktjenestens arbeid med konsulære saker. Det er derfor viktig at utenriktjenesteloven med tilhørende instruks og annet relevant regelverk justeres i samsvar med en eventuelle endringer i statsborgerloven. I høringsnotatet ble det vist til at Utenriksdepartementet legger til grunn at kostnadene forbundet med å avvikle prinsippet

om ett statsborgerskap vil kunne dekkes innenfor gjeldende budsjetttrammer. Det ble imidlertid bemerket at en eventuell endring av statsborgerloven vil kunne medføre konsekvenser for omfanget av den konsulære bistanden utenriks-tjenesten kan tilby.

7.2 Høringsinstansenes syn

Finnmark politidistrikt, Forsvarets sikkerhetsavdeling, Kripos, Nasjonal Sikkerhetsmyndighet, Oslo politidistrikt, Politidirektoratet, Politiets utlendingsenhet (PU), Utlendingsdirektoratet (UDI) og Utlendingsnemnda (UNE) har merknader i tilknytning til økonomiske og administrative konsekvenser.

UDI uttaler at å avvike prinsippet om ett statsborgerskap vil forenkle statsborgerregelverket og praktisering av det betraktelig. UDI nevner særlig at gjeldende lovs krav om løsning fra annet statsborgerskap er ressurskrevende for UDI. Ordningen forutsetter at UDI setter seg inn i og holder seg oppdatert på andre lands statsborgerregelverk, og også hvordan andre lands myndigheter faktisk praktiserer sitt regelverk. Reglene for statsborgerskap i andre land kan være uoversiktlige, og arbeidet er derfor krevende.

Oslo politidistrikt og Politidirektoratet påpeker at forslaget kan medføre en viss nedgang i antall utstedelser av oppholdskort. Forslaget kan også til en viss grad lette politiets passutstedende myndighets kontrolloppgaver da det ikke er nødvendig å kontrollere hvorvidt personen kan ha ervervet annet statsborgerskap.

UDI, UNE og *Oslo politidistrikt* antar at lovendringen i en overgangsfase vil bidra til en stor økning i søknader om norsk statsborgerskap, noe som vil få både økonomiske og administrative konsekvenser for hele utlendingskjeden. UDI antar at økningen i søknader på sikt sannsynligvis vil være merkbar, men mer moderat. UDI uttaler videre:

«Det er imidlertid rimelig å anta at vurderingene i et flertall av sakene vil være ukompliserte, og at den økte saksmengden kan håndteres ved bruk av mer automatiserte saksbehandlingsløsninger dersom UDI gis bevilgninger til å utvikle dette.»

UDI bemerker at tallet som presenteres i høringsnotatet over antallet personer i Norge som fyller botidskravet for norsk statsborgerskap og som er borgere av land som tillater dobbelt statsborgerskap ikke stemmer med deres analyser.

UDI opplyser at ca. 54 000 personer, som fyller kravet om botid for å få norsk statsborgerskap, men likevel ikke har søkt om dette, kommer fra land som man i henhold til dagens regelverk må løse seg fra før eller etter at man blir norsk borger. I tillegg er det bosatt et stort antall nordiske borgere i Norge som UDI ikke har oversikt over. UDI bemerker at omfanget av meldingssakene vil være vanskelig å anslå.

Oslo politidistrikt bemerker at departementet i høringsnotatet ikke har nevnt økningen i saksmengde som politiet som saksforberedende organ på utlendingsfeltet vil oppleve. Oslo politidistrikt uttaler videre:

«Det kan også nevnes at med den foreslåtte endringen vil politiets arbeid i statsborgerskapssakene ikke lettes i tilsvarende grad som UDIs arbeid. Politiets saksforberedelse innebærer i dag i svært liten grad noe ekstraarbeid med å kartlegge hvorvidt søkeren kan eller skal løse seg».

Oslo politidistrikt forventer også et stort antall meldinger om gjenerverv, og bemerker at departementet ikke har uttalt seg om hvorvidt man antar at hoveddelen meldinger vil innleveres via utenriksstasjoner i utlandet eller ved politiets utlendingsforvaltning i riket. Oslo politidistrikt forventer også en merkbar økning i henvendelser fra publikum for informasjon om nytt regelverk.

Oslo politidistrikt uttaler:

«Dersom utlendingsmyndighetene ikke tar høyde for økningen i antall saker den foreslåtte endringen vil medføre, forventes det at saksbehandlingstiden vil øke. Dette vil igjen vil kunne medføre et behov for gjentatte utstedelser av politiattester i en og samme statsborgerskaps-søknad.»

UNE antar at forslaget vil generere en del ekstra klagesaker, samt innebære noe administrativt arbeid, og bemerker at dette ikke er omtalt i høringsnotatet. I de tilfellene der UNE omgjør UDIs vedtak i dag, sendes saken i de fleste tilfeller tilbake til UDI for vurdering av løsningskravet. Vedtak om statsborgerskap fattes dermed av UDI i disse sakene. Ved fjerning av løsningskravet uttaler UNE at de i et langt større antall saker enn i dag vil innvilge norsk statsborgerskap. I den grad det fortsatt vil være behov for egne rutiner ved innvilgelse av norsk statsborgerskap, må UNE selv ha egne rutiner, brevmaler og tekniske løsninger for oppfølging av disse sakene.

UNE uttaler at forslaget neppe vil skape noen store utfordringer for Datasystemet for utlendings- og flyktningsaker (DUF), da dette allerede støtter registrering av flere statsborgerskap på en person.

Flere høringsinstanser fremhever at forslaget vil nødvendiggjøre endringer i politiets systemer. PU uttaler at tatt i betraktning de begrensningene som ligger i dagens IT-systemer, vil dobbelt statsborgerskap kunne svekke politiets og utlendingsmyndighetenes kontroll over hvem som befinner seg i Norge, med den sikkerhetsrisikoen det medfører. Politiets utlendingsenhet understreker viktigheten av å foreta endringer i politiets systemer som kan forebygge noen av de negative konsekvensene.

Politidirektoratet uttaler:

«Politidirektoratet ser behov for en dialog med departementet om den nærmere utredningen av konsekvenser for politiets IKT-systemer før ikrafttredelse av regelverksendringene.»

Nasjonal Sikkerhetsmyndighet anslår at forslaget vil ha både administrative og økonomiske konsekvenser for klareringsmyndigheten. Behandlingen av klareringssaker hvor personen har flere statsborgerskap enn det norske vil kreve økt tidsbruk, økt saksbehandlerkapasitet og økt kapasitet for gjennomføring av sikkerhetssamtaler i sakene.

Forsvarets Sikkerhetsavdeling og *Nasjonal Sikkerhetsmyndighet* påpeker at det i ny sikkerhetslov § 8-7 bestemmes at det ved klarering av personer med utenlandsk statsborgerskap skal vurderes særskilt om bruk av vilkår, eksempelvis stillingsklarering, kan være et risikoreduserende tiltak. Dette vil være en ressurskrevende vurdering som vil utgjøre betydelig økning i behov for personell, tid og kompetanse hos klareringsmyndighetene.

7.3 Departementets vurdering

Departementet vurderer at avvikling av prinsippet om ett statsborgerskap vil forenkle statsborgerregelverket og praktiseringen av det betraktelig. Ved å avvike prinsippet om ett statsborgerskap vil UDI ikke lenger måtte sette seg inn i og holde seg oppdatert på andre lands statsborgerregelverk, eller hvordan andre lands myndigheter faktisk praktiserer sitt regelverk. Arbeidet innebærer blant annet involvering av Landinfo, og norske ambassader og konsulater i utlandet.

I et flertall av sakene der det stilles krav om løsning fra annet statsborgerskap, må spørsmålet om løsning vurderes flere ganger i løpet av saksbehandlingen. Saker om tilbakekall grunnet manglende løsning etter dagens bestemmelse i statsborgerloven § 26 første ledd vil også bortfalle.

Som politiet bemerker vil avvikling av prinsippet om ett statsborgerskap i noen grad lette arbeid for politiets passutstedende myndighet og medføre en viss nedgang i antall oppholdskortutstedelser.

Departementet har merket seg innspillene fra flere høringsinstanser om at forslaget om å avvike prinsippet om ett statsborgerskap, og ny bestemmelse om gjenerverv ved melding for tidligere norske borgere, vil medføre økt sakstfang og henvendelser fra publikum. Departementet har også merket seg *Oslo politidistrikts* innspill om at en avvikling av prinsippet om ett statsborgerskap, og ny bestemmelse om gjenerverv ved melding for tidligere norske borgere, vil medføre økt saksinnfang for politiet.

På bakgrunn av erfaringene i de øvrige nordiske landene, legger departementet til grunn at økningen i antall søknader om statsborgerskap vil stige moderat. Omfanget av gjenervervssakene vil være vanskelig å anslå, departementet viser derfor til at det også vil være vanskelig å forutse om flertallet av meldingssakene vil fremmes hos norsk politi eller utenriksstasjoner. Erfaringer fra de øvrige nordiske landene tilsier at det vil bli en merkbar økning. Departementet legger til grunn at man ved ikke å sette en tidsfrist for gjenerverv, slik Sverige og Finland opprinnelig gjorde, til en viss grad kan unngå at antall meldinger sentres rundt tidspunktet for ikrafttredelse av den foreslåtte bestemmelsen om gjenerverv.

Departementet bemerker at det er foreslått at den nye gjenervervsordningen skal finansieres ved gebyr. I høringsnotatet foreslo departementet å sette gebyret til 1500 kr, og har merket seg *UDIs* uttalelse om at dette vil kunne dekke *direktoratets* marginale kostnader med sakene. Departementet vurderer at det vil være behov for å sette gebyret noe høyere, for å dekke politiets og utenriksstasjonenes kostnader i forbindelse med saksforberedelse.

UNE viser til at departementet antar at en avvikling av prinsippet om ett statsborgerskap vil medføre en økning i antall søknader om statsborgerskap. UNE antar på denne bakgrunn at forslaget vil generere en del ekstra klagesaker. Departementet bemerker at det samtidig vil bli en liten nedgang i antall klagesaker, i og med at klager på

grunn av kravet om løsning fra annet statsborgerskap vil bortfalle.

Departementet har merket seg innspillene fra flere instanser i politiet vedrørende politiets IKT-systemer og at flere av systemene i liten grad er tilpasset situasjoner hvor personer har flere enn ett statsborgerskap. Departementet vurderer at flere av utfordringene tilknyttet tilpasning av politiets og utlendingsforvaltningens systemer er aktuelle også i dag. Som nevnt i punkt 4.3, har de mange unntakene fra dagens hovedregel om ett statsborgerskap medført at mange norske statsborgere har flere statsborgerskap. Departementet bemerker videre at kontroll av biometri opp mot politiets biometriregister, som er planlagt å starte opp i 2020, vil gjøre politiet i stand til å avsløre tilfeller av doble identiteter i sine systemer i større grad enn i dag.

Politidirektoratets uttaler at de ser behov for dialog med departementet om en nærmere utredning av konsekvenser for politiets IKT-systemer før ikrafttredelse av regelverksendringene. Departementet vurderer at uttalelsene som er kommet inn i høringsrunden om behovet for endring i politiets IKT-systemer ikke endrer konklusjonen i høringsnotatet om at kostnader forbundet med en eventuell tilrettelegging av politiets systemer vil kunne dekkes innenfor gjeldende budsjettammer.

Folkeregisteret har funksjonalitet for å registrere opp til 10 statsborgerskap på en og samme person, samt en funksjonalitet for å distribuere informasjon om opptil 10 statsborgerskap via distributør. Datasystemet for utlendings- og flyktningssaker har også funksjonalitet for å registrere flere statsborgerskap på en og samme person.

Departementet foreslår at lovforslaget tidligst trer i kraft et år etter oppsigelse av kapittel I i Europarådets konvensjon av 1963 om begrenning av tilfeller av dobbelt statsborgerskap. Dette vil gi forvaltningen en viss tid til å foreta nødvendige tilpasninger i IKT-systemene. Det vises for øvrig til vurdering i punkt 6.3 og 8.3.

Departementet har merket seg innspillene fra *Forsvarets Sikkerhetsavdeling* og *Nasjonal Sikkerhetsmyndighet* om at forslaget vil ha både administrative og økonomiske konsekvenser for klareingsmyndigheten.

Departementet antar at klarering av personer som med lovforslaget vil kunne erverve flere statsborgerskap vil komme som en gradvis konsekvens av forslaget. Departementet vurderer at høringsuttalelsene ikke endrer konklusjonen i høringsnotatet om at økte kostnader i tilknytning til lovforslaget vil kunne dekkes innenfor gjeldende budsjettammer.

8 Ikrafttredelse

Departementet foreslo i høringsnotatet at lovendringene skulle tre i kraft fra den tiden Kongen bestemmer. Videre ble det presisert at hel eller delvis oppsigelse av Europarådets konvensjon av 6. mai 1963 om begrensning av tilfeller av dobbelt statsborgerskap får virkning ett år etter datoen Generalsekretæren mottar meddelelse om dette, jf. artikkel 12 nr. 3.

Departementet opprettholder forslaget til ikrafttredelse som fremgikk av høringsnotatet. Regler som tillater norske borgere å beholde norsk statsborgerskap selv om de erverver et annet statsborgerskap frivillig kan ikke tre i kraft fullt ut før hel eller delvis oppsigelse av Europarådets konvensjon av 1963 om begrensning av tilfeller av dobbelt statsborgerskap har trådt i kraft, se omtalen i punkt 6.1 og 6.3. Dette innebærer at opphevelse av § 23 i statsborgerloven ikke kan få virkning fullt ut før Norges oppsigelse av Europarådskonvensjonen av 1963 trer i kraft. En oppsigelse trer i henhold til artikkel 12 nr. 3 i kraft ett år etter datoen for Generalsekretærens mottakelse av en slik oppsigelse.

Departementet vil bemerke at Europarådskonvensjonen av 1963 likevel ikke er til hinder for at

tilfeller som i dag omfattes av tapsregelen i statsborgerloven § 26 første ledd, samt opphevelse av løsningskravet i statsborgerloven, trer i kraft før Norges oppsigelse av kapittel I i konvensjonen får virkning. Dette ville for eksempel gjelde utenlandske statsborgere som ved søknad eller melding ønsker å erverve norsk statsborgerskap og tidligere norske borgere som ønsker å gjennerve norsk statsborgerskap. Dette åpner for delt ikrafttredelse av lovforslaget, slik at lovendringer som ikke berøres av Europarådskonvensjonen av 1963 kan tre i kraft uavhengig av når oppsigelse av konvensjonen får virkning.

Departementet foreslår imidlertid ikke at lovendringene skal tre i kraft på ulike tidspunkter. Det vises særlig til at rettstilstanden i en overgangsfase kan bli uoversiktlig, hvor løsningskravet i § 7 første ledd bokstav h, jf. § 10 og tapsregelen § 26 første ledd oppheves, samtidig som § 23 fortsatt gjelder. Dette er i seg selv uheldig og kan også generere flere publikumshenvendelser til utlendingsforvaltningen og politiet, som kunne vært unngått dersom det ikke var tvil om når lovendringene vil tre i kraft.

9 Merknader til de enkelte bestemmelsene i lovforslaget

Til § 7 første ledd bokstav f

Det gjøres en språklig endring i bestemmelsen grunnet opphevelse av § 7 første ledd bokstav h.

Til § 7 første ledd bokstav g

Det gjøres en språklig endring i bestemmelsen grunnet opphevelse av § 7 første ledd bokstav h.

Til § 16 første ledd

Henvisning til gjeldende løsningskrav i § 7 første ledd bokstav h fjernes. Dette er den delen av bestemmelsen som fastsetter at statsløse er unntatt fra løsningskravet, og den blir overflødig dersom prinsippet om ett statsborgerskap avvikles.

Til § 17 første ledd

Henvisning i § 17 første ledd første punktum til gjeldende løsningskrav i § 7 første ledd bokstav h fjernes. Denne delen av bestemmelsen slår fast at løsningskravet gjelder ved barns erverv av statsborgerskap som bipersoner, og den blir overflødig dersom prinsippet om ett statsborgerskap avvikles. Det inntas henvisning til ny § 22 a i første ledd annet punktum. Det åpnes dermed for at barn under 18 år av personer som gjenerverver etter ny § 22 a kan erverve norsk statsborgerskap som bipersoner ved søknad dersom de øvrige vilkårene i bestemmelsen er oppfylt.

Til § 20

§ 20 første ledd annet punktum oppheves. Denne delen av bestemmelsen fastsetter at melderer må godtgjøre at vedkommende senest ved ervervet er løst fra annet statsborgerskap, og den blir overflødig dersom prinsippet om ett statsborgerskap avvikles.

Til § 21

Vilkåret om at melderer senest ved ervervet er løst fra annet statsborgerskap oppheves. Vilkåret

blir overflødig dersom prinsippet om ett statsborgerskap avvikles.

Til § 22

Vilkåret i § 22 første ledd om løsning fra annet statsborgerskap oppheves. Vilkåret blir overflødig dersom prinsippet om ett statsborgerskap avvikles. Det gjøres en språklig endring i slutten av bestemmelsen.

Til ny overskrift i nytt kapittel 4 A,

«Kapittel 4 A. Gjenerverv av norsk statsborgerskap ved melding»

Overskriften tydeliggjør at kapittelet omhandler gjenerverv av norsk statsborgerskap ved melding.

Til ny § 22 a

Bestemmelsen regulerer adgang til gjenerverv ved melding for visse grupper av tidligere norske borgere. Bestemmelsen tas inn som en konsekvens av at prinsippet om ett statsborgerskap avvikles. Se de generelle merknadene punkt 5.3.

Første ledd presiserer at det kun er personer som tidligere har mistet sitt norske statsborgerskap som følge av prinsippet om ett statsborgerskap som har rett til å gjenerverve norsk statsborgerskap ved melding etter bestemmelsen. De øvrige vilkårene i § 22 a må være oppfylt. Det presiseres i annet punktum at meldere som skal gjenerverve etter første ledd må oppfylle krav om klarlagt identitet. Vurderingen skal være tilsvarende som etter de alminnelige bestemmelsene, jf. § 7 første ledd bokstav a.

Annet ledd regulerer krav til vandel for å gjenerverve etter første ledd. Adgang til gjenerverv etter bestemmelsen gjelder for det første ikke meldere som ved rettskraftig dom eller kjennelse er idømt ubetinget fengselsstraff, forvaring eller strafferettslig særreaksjon etter å ha tapt det norske statsborgerskapet. Meldere som er siktet eller tiltalt for et straffbart forhold som kan føre til tilsvarende straffereaksjoner kan heller ikke

gjenerverve etter første ledd. Dersom saken til slutt ikke fører til rettskraftig dom eller kjennelse som stenger for gjenerverv, kan melding om gjenerverv inngis på ny, forutsatt at vilkårene for øvrig er oppfylt. Melderen må innhente uttømmende og utvidet norsk politiattest, jf. politiregisterloven § 41 nr. 2, som skal følge meldingen om gjenerverv. Poliattiatten må begrenses til å vise forhold som kan være av betydning for meldings-saken.

Vandelsvilkåret gjelder både reaksjoner ilagt i Norge og i utlandet. Reaksjoner ilagt i utlandet får imidlertid kun betydning dersom den straffbare handlingen også er straffbar i Norge og kunne gitt tilsvarende reaksjon her. Meldere har et eget ansvar for å opplyse om straffbare forhold i utlandet som kan få betydning for meldingssaken, jf. statsborgerloven § 29. En selvstendig henvisning til dette i lovteksten i ny § 22 a anses derfor ikke nødvendig.

Tredje ledd presiserer at adgang til å gjenerverve etter første ledd heller ikke gjelder personer som er straffet etter en bestemmelse i kapitlene 16, 17 eller 18 i straffeloven, som kan føre til fengselsstraff i seks år eller mer. Det samme gjelder tilsvarende bestemmelser etter straffeloven av 1902. Meldere som er straffet etter straffeloven § 127, jf. § 123 er likevel ikke utelukket fra gjenerverv etter første ledd. Forholdet må være idømt ved rettskraftig dom eller kjennelse. Meldere som er siktet eller tiltalt for forhold som rammes av tredje ledd, er frem til saken eventuelt pådømmes utestengt fra gjenerverv etter annet ledd annet punktum.

Fjerde ledd slår fast krav til tilknytning. Kravet gjelder kun meldere som opprinnelig ervervet det norske statsborgerskapet ved fødsel eller adopsjon. Meldere som opprinnelig ervervet norsk statsborgerskap ved søknad forutsettes å ha oppfylt et botidskrav i forbindelse med det opprinnelige ervervet, og anses derfor å ha tilstrekkelig tilknytning til Norge. Vilkåret om tilknytning må være oppfylt på tidspunktet meldingen inngis.

Femte ledd utelukker enkelte meldere fra å gjenerverve etter første ledd, dersom hensynet til

grunnleggende nasjonale interesser eller utenrikspolitiske hensyn taler mot gjenerverv. Bestemmelsen må ses i sammenheng med tilsvarende bestemmelse i statsborgerloven § 7 annet ledd, og skal praktiseres likt.

Sjette ledd regulerer adgang til å gi utfyllende forskriftsbestemmelser til kravet til klarlagt identitet, og til politiattest.

Det skal kreves saksbehandlingsgebyr for behandling av meldingssaker etter ny § 22 a. Denne plikten gjelder likevel ikke barn under 18 år, i tråd med gjeldende regelverk for søknader om norsk statsborgerskap. Hjemmel for å kreve gebyr fremgår av statsborgerloven § 32.

Til § 26

Bestemmelsens første ledd oppheves. Bestemmelsens første ledd regulerer tap av norsk statsborgerskap som følge av manglende løsning fra annet statsborgerskap, som blir overflødig dersom prinsippet om ett statsborgerskap avvikles. Nåværende annet ledd blir nytt første ledd.

Til § 27 første ledd

Det føyes til at melding om gjenerverv etter ny § 22 a, i tillegg til å kunne inngis til politiet, også kan inngis til norsk utenriksstasjon. Utenriksstasjonen må sjekke at meldingen er korrekt utfylt, og må undersøke om vilkår om klarlagt identitet, vandel og tilknytning antas å være oppfylt. Den videre saksbehandlingen av meldingssaker etter ny gjenervervsbestemmelse følger tilsvarende prosedyre som meldingssaker etter § 20.

Til § 31 fjerde ledd

Det presiseres i fjerde ledd at bestemmelsen gjelder tilsvarende for ny § 22 a og for § 37. I forslaget som ble sendt ut på høring var kun en henvisning til § 37 inntatt. Av hensyn til sammenheng og konsekvens i regelverket mener departementet det også bør inntas en henvisning til ny gjenervervsbestemmelse i § 22 a.

Kunnskapsdepartementet

t i l r å r :

At Deres Majestet godkjenner og skriver under et framlagt forslag til proposisjon til Stortinget om endringer i statsborgerloven (avvikling av prinsippet om ett statsborgerskap).

Vi **HARALD**, Norges Konge,

s t a d f e s t e r :

Stortinget blir bedt om å gjøre vedtak til lov om endringer i statsborgerloven (avvikling av prinsippet om ett statsborgerskap) i samsvar med et vedlagt forslag.

Forslag

til lov om endringer i statsborgerloven (avvikling av prinsippet om ett statsborgerskap)

I

I lov 10. juni 2005 nr. 51 om norsk statsborgerskap gjøres følgende endringer:

§ 7 første ledd bokstav f og g skal lyde:

- f) fyller kravene om norskopplæring og kunnskaper i norsk muntlig og samfunnskunnskap fastsatt i § 8, og
- g) ikke er ilagt straff eller strafferettslig særreaksjon eller har utholdt karenstid, *jf.* § 9.

§ 7 første ledd bokstav h oppheves.

§ 10 oppheves.

§ 16 første ledd første punktum skal lyde:

For søkere som er statsløse gjelder ikke vilkårene i § 7 første ledd bokstav *b* og *e*.

§ 17 første ledd skal lyde:

Barn under 18 år av den som erverver eller har ervervet norsk statsborgerskap etter bestemmelsene i kapitlet her, har etter søknad rett til norsk statsborgerskap såfremt de fyller vilkårene i § 7 første ledd bokstav *a*, *c* og *g*, og det ikke foreligger forhold som nevnt i § 7 annet ledd. Det samme gjelder barn av foreldre som har ervervet norsk statsborgerskap i medhold av §§ 20, 21 eller 22 a. Søkerens alder på søknadstidspunktet er avgjørende for om søkeren kan erverve norsk statsborgerskap etter paragrafen her.

§ 20 første ledd annet punktum oppheves.

§ 21 skal lyde:

§ 21 *Gjennerverv ved melding*

Den som har tapt det norske statsborgerskapet og deretter bare har vært statsborger av annet nordisk land, har ved melding rett til å få det norske statsborgerskapet tilbake såfremt melderens har bosatt seg i *riket*.

§ 22 første ledd skal lyde:

Barn under 18 år av den som erverver statsborgerskap etter bestemmelsene i §§ 20 eller 21 får automatisk norsk statsborgerskap ved foreldrenes erverv, såfremt barnet er bosatt i *riket*.

Nytt kapittel 4 A med § 22 a skal lyde:

Kapittel 4 A Gjennerverv av norsk statsborgerskap ved melding

§ 22 a *Gjennerverv av norsk statsborgerskap ved melding*

Den som har tapt norsk statsborgerskap ved erverv av et annet statsborgerskap, eller ved manglende løsning fra et annet statsborgerskap, har ved melding rett til å bli norsk statsborger. Melderens må ha klarlagt sin identitet for å kunne gjennerverve norsk statsborgerskap.

Meldere som etter å ha tapt norsk statsborgerskap, er ilagt ubetinget fengselsstraff, forvaring eller en strafferettslig særreaksjon, har ikke rett til norsk statsborgerskap etter første ledd. Det samme gjelder meldere som er siktet eller tiltalt for et straffbart forhold som kan føre til ubetinget fengselsstraff, forvaring eller en strafferettslig særreaksjon. En uttømmende og utvidet politiattest, *jf.* politiregisterloven § 41 nr. 2, skal følge en melding om gjennerverv av statsborgerskap.

Meldere som etter å ha tapt norsk statsborgerskap, er dømt etter en bestemmelse i straffeloven kapitlene 16, 17 eller 18 som kan føre til fengselsstraff i seks år eller mer, med unntak av straffeloven § 127, *jf.* § 123, har ikke rett til norsk statsborgerskap etter første ledd. Det samme gjelder dersom melderens er dømt etter tilsvarende bestemmelser i straffeloven 1902.

Melderens må sannsynliggjøre å ha hatt opphold i Norge på til sammen 6 måneder før fylte 22 år. Dette kravet gjelder ikke meldere som tidligere har ervervet norsk statsborgerskap ved søknad.

Melderens har ikke rett til norsk statsborgerskap etter første ledd dersom hensynet til grunnleggende nasjonale interesser eller utenrikspolitiske hensyn taler mot.

Kongen kan gi forskrift om kravet til klarlagt identitet og til politiattest.

§ 23 oppheves.

§ 26 første ledd oppheves. Nåværende annet ledd blir første ledd.

§ 27 første ledd skal lyde:

Søknad om norsk statsborgerskap inngis til politiet eller norsk utenriksstasjon som forbereder saken. Utlendingsdirektoratet avgjør søknaden. Melding om norsk statsborgerskap inngis til politiet som forbereder saken. *Melding om gjen-*

ervert av norsk statsborgerskap etter § 22 a kan også inngis til norsk utenriksstasjon. Utlendingsdirektoratet treffer vedtak om meldingen skal godtas eller ikke.

§ 31 fjerde ledd skal lyde:

Bestemmelsene i denne paragrafen gjelder tilsvarende for ervert av norsk statsborgerskap etter §§ 21, 22 a og 37.

II

Loven gjelder fra den tiden Kongen bestemmer.
